

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ
БЕРЕГІВСЬКОЇ ОТГ ЗА ОСТАННІ РОКИ

ФОДОР ЦІНТІЯ ШАНДОРІВНА

Студентка IV-го курсу, заочного відділення

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 /22 листопада 2022 року

Науковий керівник: _____ **ІЖАК ТІБОР ЙОСИПОВИЧ**
кандидат географічних наук, доцент

Завідувач кафедри: _____ **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**
кандидат географічних наук, доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

**ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ
БЕРЕГІВСЬКОЇ ОТГ ЗА ОСТАННІ РОКИ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу, заочного відділення

ФОДОР ЦІНТІЯ ШАНДОРІВНА

Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: **ІЖАК ТІБОР ЙОСИПОВИЧ**

кандидат географічних наук, доцент

Рецензент: **ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВИКІВНА**

доктор філософії (PhD), доцент

Берегове
2023

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. ТУРИЗМ І СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ	7
1.1. Поняття туризму	7
1.2. Поняття сільського туризму	7
1.3. Характеристика сільського туризму	9
1.4. Місце і роль сільського розвитку в розвитку сільського туризму	10
1.5. Вплив сільського туризму на навколишнє середовище	11
2. СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ НА ЗАКАРПАТТІ	13
2.1. Туризм на Закарпатті	14
2.2. Сільський туризм	14
2.2.1 Класифікація засобів розміщення	16
2.3. Вплив «Програми економічного розвитку Еган Еде» на сільський туризм	17
2.4. Туризм у Берегівському районі	18
2.5. Берегівський субрегіон	19
2.5.1. Села Берегівської ОТГ, залучені до сільського туризму	20
3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	36
3.1. Методи дослідження	36
3.2 Процес дослідження	37
3.3. Результати дослідження	38
3.3.1. Результати глибинного інтерв'ю	52
ВИСНОВКИ	58
ПІДСУМКИ	59
РЕЗЮМЕ	61
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	63
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	66
ДОДАТКИ	67
ПОДЯКА	77
ДЕКЛАРАЦІЯ	78

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

**A BEREKSZÁSZI KISTÉRSÉG FALUSI TURIZMUSÁBAN
BEKÖVETKEZETT VÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATA AZ UTÓBBI
ÉVEKBEN**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: FODOR CINTIA

IV. évfolyamos levelező tagozatos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Dr. IZSÁK TIBOR

a földrajztudományok kandidátusa, docens

Recenzens: Dr. SASS ENIKŐ

a filozófiatudományok doktora (PhD), docens

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
1. TURIZMUS ÉS A FALUSI TURIZMUS	7
1.1. Turizmus fogalma.....	7
1.2. A falusi turizmus fogalma.....	7
1.3. A falusi turizmus jellemzői	9
1.4. A vidékfejlesztés helye és szerepe a falusi turizmusban	10
1.5. A falusi turizmus hatása	11
2. KÁRPÁTALJA FALUSI TURIZMUSA	13
2.1. Turizmus Kárpátalján	14
2.2. A falusi turizmus	14
2.2.1. A szálláshelyek minősítése.....	16
2.3. Az „Egán Ede gazdaságfejlesztési program” hatása a falusi turizmusra	17
2.4. A Beregszászi járás turizmusa	18
2.5. A Beregszászi kistérség	19
2.5.1. A Beregszászi kistérség falusi turizmussal foglalkozó falvai	20
3. A KUTATÁS EREDMÉNYEI.....	36
3.1. A kutatás módszerei	36
3.2. A kutatás menete	37
3.3. Kutatási eredmények	38
3.3.1. A mélyinterjúk kutatás eredményei.....	52
KÖVETKEZTETÉSEK.....	58
ÖSSZEFOGLALÁS.....	59
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÁS (РЕЗЮМЕ)	61
FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE	63
ÁBRÁK JEGYZÉKE	66
MELLÉKLETEK	67
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	77
NYILATKOZAT	78

BEVEZETÉS

A falusi turizmus egy feltörekvő ágazata a turizmusnak, hiszen nagyon sok potenciával rendelkezik. A falusi élet szépsége és lehetőségei érdeklődést válthat ki a turistákból, ezáltal választhatják a falusi üdülést, mint úti célt. A falusi turizmus nemcsak érdekességeket rejt magában, de olcsóbb szálláslehetőségeket is nyújt a turisták számára. Természetesen a falusi turizmussal foglalkozó személyeknek is előnyére válhat, hiszen akár tejes bevételi forrást jelenthet vagy mellékjövedelemként is működhet.

Kárpátalján már a kilencvenes évektől foglalkoznak falusi turizmussal és az évek folyamán jobban virágzott és növekedett az ágazat. A kilencvenes évek óta egyre jobban kiépült és több lehetőséget is kínált a kistérség számára.

Azért választottam ezt a témát, mert mint Beregszászi kistérségben élő lakos számomra is nagyon fontos hogy fejlesszük a kistérség adottságait és lehetőségeit. Mint Mezőgecei lakos tapasztaltam, hogy az évek során milyen változások jöttek létre a településen a falusi turizmus jóvoltából. Ezáltal érdekelt, hogy hogyan alakult a falusi turizmus és hogy milyen változásokon ment keresztül a kezdetek óta.

Mindezek alapján „*A Beregszászi kistérség falusi turizmusában bekövetkezett változások vizsgálata az utóbbi években*” című szakdolgozat célja felmérni, milyen visszaesés történt és milyen változások jelentek meg a régióban az elmúlt években. A kérdés nem csak az, hogy milyen negatív jelenségek alakultak ki, hanem van-e esély a falusi turizmus javulására a jövőben, és milyen segítségre lenne szüksége a megújulásához, felépüléséhez.

A munkánk elkészítése folyamán szekunder és primer kutatási módszereket is alkalmaztunk, hogy a témát több oldalról tudjuk megvizsgálni. A munkánk során felmerülő feladatok: a falusi turizmusra vonatkozó szakirodalom áttekintése, bemutatása, összegzése, adatok begyűjtése és bemutatása, kérdőív elkészítése, a kérdőívben összegyűjtött eredmények kiértékelése.

A téma aktualitását nézve fontos felmérni, hogy mik a változások és hogy, milyen jövő várhat a falusi turizmusra.

1. TURIZMUS ÉS A FALUSI TURIZMUS

1.1. Turizmus fogalma

A turizmus a világ minden részén jelentős gazdasági szerepet játszik. A 21. század elején a világ fejlettebb térségeiben már mindennapivá vált a változatosan eltöltött szabadidő. A turizmus fejlődésében nagy szerepet játszik a közlekedési eszközök fejlődése is, hiszen a turizmus egyik főbb felhozatali része a közlekedés. Az ebből kifolyó változás folytonos megújulást jelent a gazdaságban és a turizmusban (Nagy Adrienn 2007).

A turizmus fogalma az évtizedek során nagyon sokat változott. A jelenlegi megfogalmazást a Turizmus Világszervezete (World Tourism Organization – WTO) és az Interparlamentáris Unió által együtt megszervezett konferencián fogadták el 1989-ben, Hágában (https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/jandala_2modul.pdf).

A konferencián elfogadott fogalom lényege: *„Az emberek minden olyan szabad helyválttatását jelenti, mely az állandó lakó- és munkahelyen kívülre irányul, továbbá jelenti azt a szolgáltatási intézményrendszert is, melyet az e helyválttatáshoz kapcsolódó szükségletek kielégítése céljából hoztak létre”* (Dr. Jandala Csilla, https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/jandala_2modul.pdf).

A turizmus hatásai közül a gazdasági hatásokat tarthatjuk a leglényegesebbeknek. A turizmus mára már a világ egyik legjelentősebb gazdasági ágazatává vált. Nagymértékben hozzájárul az országok, régiók gazdasági fejlődéséhez, néhány helyen pedig ez az egyetlen gazdasági tevékenység. Az általában pozitívnak ítélt gazdasági hatásai mellett vannak egyéb kedvező hatásai is, mint például a kulturális és társadalmi élet fejlődése (Nagy Adrienn 2007).

1.2. A falusi turizmus fogalma

„A falusi turizmus a falun történő üdülést, nyaralást jelenti, azaz a falvakban megvalósuló turizmus: falusi turizmus” (Jenkei, 1996).

A nemzetközi szakirodalomban használt "rural tourism" fogalmát a szakértők főként a vidék vagy falusi turizmus magyar megnevezéseként említik (Sass Enikő, 2019). A turizmus ágazata nagy szerepet játszik az emberek életében, emellett világszerte fontos gazdasági jelentőséggel bír. Turizmus a világ bármelyik pontján létezik, számos olyan ország van,

amelynek fenntartásában kulcsfontosságú szerepet játszik, a lakosság legfőbb bevételi forrását képezi. A turizmus különböző válfajai rendkívül változatos lehetőségeket nyújtanak. A falusi turizmus is az egyik válfaja a turizmusnak, ami szintén nagyon változatos és nagyon fontos gazdasági szempontból. A falusi turizmus mára nagyobb népszerűségnek örvend. A falusi turizmus története visszanyúl egész II világháború ideje elé. Manapság van rá lehetőség, hogy sikeresebb legyen ez a válfaj is mivel van lehetőségük adókedvezmények, pályázati lehetőségek, infrastrukturális fejlesztések a falusi szállásadóknak (https://www.vizugy.hu/uploads/csatolmanyok/160/cigand_tajekoztato_videki_turizmus_a5.pdf).

„A falusi, agro-, agri-, farmturizmus kifejezéseket sokszor szinonim fogalomként használják a szakértők, fejlesztők. Ez azzal is magyarázható, hogy szélesebb értelemben azt a sokszínű tevékenységet értik alatta, amely a vidéken megjelenő, az agrárgazdasághoz erősebben-lazábban kapcsolódó vendégfogadás, és amely, mint turisztikai termék áll a szállásadásból, vendéglátásból, szolgáltatásokból és szabadidős lehetőségekből” (Kovács, 2002, Bainé Szabó Bernadett).

A vonzereje a falusi turizmusnak

A falusi turizmus olyan helyszín ahol sok esetben műveletlen vagy előnytelen körülményekben lévő falusi területek lehetnek, amelyek viszont természeti szempontból lenyűgözőek és magas színvonalúak. A vonzerők a következők lehetnek.

A vendéglátó ingatlanán:

- Bevezetés a vidéki életmódba;
- Bevezetés a mezőgazdasági munkába, a mezőgazdasági munkákban és a háztartási munkákban való részvétel;
- A falusi szokások bemutatása;
- Tradicionális házi ételek, italok elkészítése, bemutatása (főleg saját termesztésű alapanyagokból).

A vendéglátó ingatlanán vagy a tágabb környezetben:

- Bemutatni az élővilág szépségeit, kirándulások és túrák, jellegzetes növény és állatfaj bemutatása.
- Gyümölcsök és zöldségek betakarítása
- Nemzeti szokások, hagyományok, népművészet ismertetése, vidéki események.
- Házi termelésű vagy saját termék értékesítése.

- Kézvel készített mesterségek bemutatása.
 - Megismertetni a történelmi emlékeket.
 - Halászat, lovaglás, vadászat.
 - A természetben alkalmazás sportok
 - További egészséggel kapcsolatos programok. Borkóstolók és bortúrák
 - A gyógynövények bemutatása
- Különböző tematikára szervezett utak (gasztronómia, kulturális) (https://www.vizugy.hu/uploads/csatolmanyok/160/cigand_tajekoztato_videki_turizmus_a5.pdf).

1.3. A falusi turizmus jellemzői

A falusi turizmus kiváló alkalmat kínál a kikapcsolódni vágyóknak, hogy a táj kultúráját és jellegzetességeit megismerhetik. Ahhoz, hogy ez az egész megfelelően tudjon működni, elengedhetetlenek bizonyos feltételek, úgymint a természet, a jellegzetes architektúra és a kultúra hangsúlyozása a tradicionális megjelenésen kívül. Elengedhetetlen funkciók ezzel együtt a fenntartható fejlődést megteremtése, hogy a következő generáció számára is elérhetőek maradjanak a természeti értékeket (Sulyok, 2014).

A falusi turizmus által vidékfejlesztés és modernizálás jöhet létre. Viszont ezek a változások nem lehetne kihatással a vidék értékeire és hagyományaira. Fontos, hogy a beruházók ügyeljének arra, hogy az életszínvonal és az egészséges életkörülmények kialakítása közben megóvják a vidék egyediségét, jellegét és különleges értékét. Mindezek megvalósítása érdekében fontos a terület sajátosságainak megismerése, egyre több településen van attrakciójegyzék, amely a főbb idegenforgalmi célpontokat ismerteti. A higiénia fenntartása az adott területen nagyon fontos nemcsak a falu területén, de a vendégházak minden pontján is. Fontos, hogy a vendégházak felépítése és felszerelése szempontjából törekedjünk az eredetiség megőrzésére. A régimódi farmházaknak például a hagyományos népi építészet eredetiségét kell visszaadniuk. A falusi látképét a padok vagy növényágyások régies stílust mutassanak be. Fontos hogy a terület fejlesztésébe bevonjuk a közösséget ezáltal támogatva a lakosok összetartását.

Fontos figyelembe venni turisztikai vonzerőként a természeti tájakat és a mezőgazdasági tevékenységeket mivel ezek is kihatással lehetnek a falusi turizmusra. Sok

falu foglalkozik turizmussal, amely közelében egy különleges természeti táj rejlik, hasznosítva annak adottságait és lehetőségeit. Ugyanakkor hátrányként mutatkozik meg a mezőgazdaságilag használt vidékek hiánya. Kevesebb és kevesebb olyan település van, ahol a gazdálkodáson és mezőgazdaságon alapul. A technikai fejlődés és az újabb produktumok feltűnése, a települések megváltozásának, illetve a falusiak foglalkoztatásának és munkájának változásának az oka ez az egész. Emiatt a községek nem csupán elveszítették értékes vidékeiket, de egyben azt a lehetőséget is, hogy a látogatók megismerjék a gazdálkodás rejtelmét és érdekességeit, ami a falusi turizmusban jelentős attrakcióként van jelen, és meghatározó tényezője a falusi turizmusnak (Kabai, 2001).

1.4. A vidékfejlesztés helye és szerepe a falusi turizmusban

A falusi turizmus érdemi része mindenekelőtt a vidéki településeken (falvak, tanyák, mezőgazdasági területek) végzet magas színvonalú kiszolgálás, ami tartalmazza a szálláshelyet, az étkezési és programok kínálatát. A legfontosabb része a falusi turizmusnak nem a falu, hanem a falusias környezet és annak megteremtése a vendégek számára. A falusi turizmus legnagyobb potenciája az, hogy a turisták közvetlenül felfedezhetik a vidék életét és szokásait.

A falusi turizmus eredményesen települési fejlesztéssel üzemel, ezáltal a turistafogadás nem pusztán a szállás bejáratánál veszi kezdetét, hanem a falu teljes életének formálására van igény. A turista fogadáshoz ellátási viszonyok javítása (közös fogadószoba, ebédlő, szórakozóhelyek, a fogadó házak komfortosítása) egyaránt a település karbantartása is, fokkal és virágokkal lehet szebbé tenni a területet a turisták fogadására.

A falusi turizmus területei fejlesztendő teendő, ennek ellenére nem szabad tönkretennünk a jellegzetes vidékies tájat és települést. Csak a megfontolt újítás nyújthat jobb eredményt, úgy hogy a falu sajátosságait megőrizzük. Tehát az árukínálat némely részletére kiterjedtebb odafigyelést szükséges szánni, ezáltal az újítás mellett fontos szerepet játszanak az értékvédelem szempontok is.

A falvak látványában nagy szerepet játszik az önkormányzat is. Mivel a településrendezés irányítás az ő felelőségük, mivel a terület szépítése, rendben tartása és a helyi lakosok segítése is az ő feladatuk (https://www.vizugy.hu/uploads/csatolmanyok/160/cigand_tajekoztato_videki_turizmus_a5.pdf).

A települési szinten megjelenő funkciója a falusi turizmusnak, prioritása a terület hármaskörű funkciója szerint a következők alapján összegezhető:

Gazdasági szempontból a falusi turizmus nagy fő lényege az, hogy alacsony befektetéssel ér el bevételt azáltal, hogy a már fennálló ingatlant, természeti, szellemi értékeket kamatoztatja. A falusi turizmus alternatív jövedelemszerzési lehetőséget nyújt a családi gazdaságok, mezőgazdászok és falusi emberek számára. Nem biztosítja a teljes megélhetést, de egy kiegészítő árbevételt nyújt az emberek számára. A jövedelem növekedésével a vidék/falu fejlődését érthetjük el. Nem csak a szállás kínál, de turisták számára mosni és főzni szükséges, a vendég mulattatására is szükség van, ezáltal is tudjuk növelni a vidék foglalkoztatását. A falusi turizmusban előny származik a helyileg termelt és értékesíthető dolgokból. A település infrastrukturális fejlettségét pozitívan befolyásolja.

Társadalmi perspektívából: a társadalom bevételeinek gyarapítása elvezet a lakosok helyben tartásához. Evvel egyaránt lehetőség tárul a hagyományok, nevezetességek „értékesítésére” és a kulturális értékek megőrzésére. A vidék fejlesztése és fejlődése is beletartozik a falusi turizmus előnyeibe.

Környezeti szempontból az élővilág, mint turisztika árucikk jelenik meg a turizmusban. Fontos szerepet játszhat a falusi turizmus a biodiverzitás megőrzésében, a természeti élőhelyek és ökológiai rendszerek érdekében (Bainé Szabó Bernadett).

1.5. A falusi turizmus hatása

A mezőgazdasági termékek eladásából adódó kedvezőtlen anyagi helyzet a vidéki térségekben a termelés visszaesését eredményezte, amely nemcsak a termelők létbiztonságát fenyegeti, de jelentős kihatással jár a vidék lakosságának megélhetésére is. A falusi turizmus az egyes falvak számára mentőövként jelenik meg. Gazdaságilag egyrészt lokális, mivel helyi szinten profitot termel, másrészt pedig nemzeti szinten a megtermelt termékek helyi értékesítésével növeli a belső exportot. A gazdaságpolitika szempontjából elősegíti a foglalkoztatási arány növelését, mivel új munkahelyeket teremt az idegenforgalmi ágazatban. A családok vendéglátásba való bevonása csökkenti a munkanélküliséget az adott területen, ezáltal javítja a lakosság életszínvonalát. Nem csupán elsődleges kereseti forrást, de egyeseknek plusz bevételszerzési forrást is nyújt. A falusi turizmus a térség imázsára is fejlesztő befolyással rendelkezhet. A különféle adóbevételekből befolyó összegek az infrastruktúra fejlődésére fordíthatók.

A falusi turizmus örökségmegőrző funkcióval rendelkezik. A néphagyományok fennmaradásának segítése mellett az építészeti hagyaték gondozása és megismertetésében is komoly része van. A falusi vendéglátásban alkalmazott helybeli készítmények prezentálása révén megőrizhetjük a hagyományokhoz kötődő termelési eljárásokat és a hagyományos falusi életstílust (Gonda Tibor, 2016).

2. KÁRPÁTALJA FALUSI TURIZMUSA

Egészen 1939-ig vezethető vissza a kárpátaljai falusi turizmus eredete, amikortól a Csehszlovák Köztársaság fennhatósága alatt álló térség ismét a Magyar Királyság integráns tartozékává vált. A hatóságok tudatában voltak a terület értékeinek, de azt is belátták, hogy még sok fejlesztésre van szükség annak érdekében, hogy turistákat csalogassanak oda (Peitler, 1939).

A Huszti járásban lévő Viski faluban kezdődött meg elsőként a falusi vendéglátás a rendszerváltás után. Falusi turizmus az akkori gazdaságilag nehéz időkben indult el a pedagógusok körében mivel hónapokig nem kapok fizetést így a falusi turizmus nyújtott számukra bevételi forrást. Sokat javult a családok anyagi helyzete a falusi turizmusból származó bevételből. A Viski vendéglátás létrejötte után, vagy nagyjából vele egy időben a Beregszászi járásban elhelyezkedő Bene és Mezővári községekben is megindult a falusi turizmus kialakítása. Majd ezek után egyre több magyar lakta település is elkezdte a falusi turizmussal foglalkozni, így jött létre a mai falusi turizmus szálláskínálatát. Ez alatt a meglehetősen kevés idő alatt kezdtek kiépülni a falusi turizmussal foglalkozó települések, a szálláshelyek minőségileg és olykor mennyiségileg is nagymértékben átváltoztak, és felelevenedtek a korábban csaknem feledésbe merült tradíciók, népszokások, kézművességek is. A vendégek vendégül látása a faluban nemcsak jövedelem kiegészítést vagy létfenntartást biztosított a vendéglátó családok számára, de számos helybeli vállalkozó és gazdálkodó részére is biztosítottak eladást és forgalmat.

A humán erőforrás-képzésnek révén a szállásadók által kínált szolgáltatások magasabb minőségűvé fejlődtek, és a szervezők felismerték, hogy a reklámozás a versenyképesség biztosításának egyik alapvető eleme. Valamennyi falusi turizmussal foglalkozó község kiadványokat adott ki, amelyekben a helytörténelmet, szolgáltatásaikat, programlehetőségeket ajánlottak az ide látogató turistáknak. A szálláshirdetések elektronizálása megindult és ma már szinte minden település működtet saját honlapot. Ezek együttesen komoly előrelépést képeztek a forgalomban. Időközben létrejöttek kiadványok Kárpátaljáról, mint turisztikai terület (Sass, 2019).

2.1. Turizmus Kárpátalján

Lényeges változások történtek Kárpátalján a második világháború után. A háború utáni rekonstrukciós időszakban a lakosság forgalma teljesen leállt, ez pedig a belföldi és a külföldi idegenforgalmat egyaránt befolyásolta. Az 1970-es évektől fokozatosan enyhítettek a rendszeren, azonban még ez idő alatt is inkább a szervezett utazásokat preferálták. Az egészségturizmus már a szovjet korszakban is fontos része volt Kárpátalja idegenforgalmának, amelynek kiépítése az 1960-as években kezdődött meg szisztematikusan. A Központi Bizottság határozatot hozott a szovjet dolgozók pihenéséről és gyógyüdüléséről, amelynek hatóköre kitért a kárpátaljai turizmus alakulására is. A térség Szovjetunióhoz csatolását követően Kárpátalján nagymértékű földtudományi vizsgálatok indultak, és sok értékes ásványi anyag és termálforrás lett ismertté. Ezen a vonalon elkezdődött a vidék gyógyhely-hálózatának kiépítése, és a gyógy turizmus a régió legjelentősebb idegenforgalmi kínálatává fejlődött. Az 1990-es hatalom átvételi kísérlet és Ukrajna függetlenségének deklarálása után a régióban súlyos gazdasági visszaesés kezdődött. A lakosságot csaknem egy évtizeden át elsősorban létfenntartási problémáik foglalkoztatták, így az addig kiépült turisztikai hálózat teljesen tönkrement (Berghauer, 2012).

A megnövekedett érdeklődés legfőbb oka Kárpátalja irányába a régió idegenforgalmi potenciáljának egyre széleskörűb feltárásában keresendő. A turisztikai szakértők több turisztikai terméket tartanak lehetségesnek Kárpátalján: gyógyturizmus, síturizmus, túrázás, kirándulás, falusi turizmus. Megállapítható az ember alkotta látnivalók és a természeti adottságok alapján, hogy Kárpátalja döntő turisztikai attrakciói a természeti értékek. A következő turisztikai termékek a természeti értékeken alapszanak: - egészségturizmus, amelynek integráns elemei a termál-, gyógy-, ásvány- és sós vizekhez kötődő pihenési lehetőségek, gyógy kúrák és kezelések; - aktív turizmus; Az ember alkotta attrakciókra: kulturális turizmus, borturizmus, gasztroturizmus, falusi turizmus (Sass Enikő, 2019).

2.2. Falusi turizmus

A rendszerváltást követő időszakban a kereskedelmi szálláshelyek alacsony színvonala nagy szerepet játszott a falusi turizmus fejlődésében Kárpátalján. Ebben az időszakban sok turista az elhanyagolt, kedvezőtlen áru kereskedelmi szálláshelyek helyett a falusi vendéglőkben bízott. Mindezeknek köszönhetően a falusi turizmus Kárpátalja magyarlakta településein

meghatározó volt Ukrajnában. Noha a kereskedelmi szálláshelyek kínálata és hitelessége az utóbbi idők folyamán lényegesen megnőtt, a falusi turizmus a kedvező áraknak, valamint a helyi tradíciókat megelevenítő vendéglátásnak és a vidékre jellemző vendégszeretetnek köszönhetően továbbra is virágzik. A rendszerváltás után eltelt időszakban a falusi turizmus, mint idegenforgalmi termék nem alakult ki Kárpátalján. A megyében a falusi turizmus jelenleg főként falusi szálláshelyeket takar. A turisták zömét nem a vidéki életforma és hagyományörzés vonzza Kárpátaljára, sokkal inkább a szép, érintetlen táj, a történelmi látnivalók, és idejük jelentős részét nem a fogadó településen töltik, hanem különböző túrák keretében járják a vidéket.

A hegyvidéki régió falusi turizmusának legnagyobb részét a hazai turisták teszik ki. A falusi turizmus ez esetben is jellemzően kizárólag a vendégül látó település jellegére vonatkozik. A vonzerő tartozéka a falusi életforma, azonban nem ez a legjelentősebb tényező. Ez a fajta vendégforgalom rendszerint merőben eltérő attrakciókra támaszkodik. Ezek között szerepelhetnek a közelben lévő sípályák, gyógyfürdők, turisztikai események, kirándulások, és mindezek is hatással lehetnek a falusi turizmus szezonális voltára. Kárpátalja alföldi régióiban a falusi turizmus látogatóinak elsősorú része magyarországi turista. Sajátos vonás, hogy az ide látogató vendégek csoportosan, illetve nagyobb társasággal jönnek, 30–45 fős létszámú társaságok befogadása a jellemző. A szállással és a programokkal összefüggő teendőket az útszervező bonyolítja le. A vendégek jelentős százaléka annak ellenére, hogy falusi szálláshelyen száll meg, csupán körülbelül tíz százalékuk érkezik falusi üdülés miatt. A falusi turizmus részeként Kárpátaljára érkező magyar turisták túlnyomó része kirándulni látogat a megyébe. A kirándulások során autóbusszal látogatják meg Kárpátalja nevezetességeit. Ilyenkor a legfőbb attrakciókat, a történelmi emlékeket és az érintetlen, festői természeti környezet látogatják meg (Berghauer, 2012).

Sass és Berghauer kutatásában 2018-ban rögzített információk alapján, ami a falusi vendéglátás körének vizsgálatára irányult megállapították, hogy a kárpátaljai magyar lakosság között elsősorban a nők (89%) és a 40-49 éves korcsoport (40%) foglalkozik a falusi vendégfogadással. A kérdőíves felmérésben megkérdezett szállásadók átlagosan 9 éve dolgoznak a falusi vendéglátóiparban. Legkorábban Mezővári (23 éve), Visk (22 éve), Csetfalva (18 éve) és Bene (17 éve) foglalkozott e foglalkozással, a legkésőbb Nagybéány (6 éve) kapcsolódott be. A kérdőív alapján a májusi és a nyári időszak a legsűrűbb az év során, tekintve, hogy a megkérdezettek több mint fele ezeket a hónapokat jelölte meg. A falusi vendéglátók számára ez a négy hónap képezi a fődénynt, amelyet a kevésbé erős szezon, a szeptember és az október követ (Sass és Berghauer, 2019).

2.2.1. A szálláshelyek minősítése

Igaz, hogy az ökológiai minősítési program 2004 óta működik Ukrajnában "Zöld vendégház" néven, és a szálláshelyek kategorizálása "Ukrán vendégház" elnevezéssel 2008 óta van jelen. Ennek ellenére Kárpátalján mindössze 18 vendégház kapott tanúsítványt az említett kategóriában. A Kárpátalja magyarlakta területein található vendégházakat nem értékelték ezzel a minősítési rendszerrel (Sass Enikő, Berghauer Sándor, 2020).

A szálláshelyek és szolgáltatások minőségének növelése céljából, 2018 végén a kárpátaljai magyar turisztikai tanács bevezette a magyarországi napraforgó minősítési rendszert. Alkalmazták a "kárpátaljai falusi vendégház" és a "kárpátaljai vendégház" tanúsító jeleket is. A magyarok által lakott vidékeken. A vendégházakat a KMTT (Kárpátaljai Magyar Turisztika Tanács) szervezésében képzett minősítők értékelik, amelyet a minősítő testület véglegesít. A minősítésen átment szálláshelyek táblát kapnak (1. ábra.), amelyen ukrán és magyar nyelven olvasható a vendégház neve, illetve az elért minősítési szint. A napraforgók száma mutatja az adott szálláshely minőségét. (Sass Enikő, 2019).

1. ábra. A szállások napraforgó általi minősítése (saját felvétel, 2023).

Minősített vendégházak számára adott át okleveleket Beregszászon Grezsa István miniszteri biztos. Kárpátaljai 400 falusi turizmusban üzemelő vendégház szerzet a magyarországi

értékelési rendszernek megfelelő minősítést. A Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács szakemberekből alakult bizottságot hozott létre, amely felkereste az összes minősítésre jelentkező szálláshelyet. Majd részletes ellenőrzés után a pályázóknak a szálláshelyek hiteles minőségét biztosító, egytől négyig terjedő színvonal megjelölésével, napraforgóval ellátott táblákat adott át. Ez a minősítési rendszer Ukrajnában és Kárpátalján is egyedülálló (<https://ridikul.hu/cikk/2019/06/29/karpataljan-is-nyaralhatsz-a-napraforgok-mutatjak-hogy-merre/>).

A kárpátaljai magyar turisztikai tanács weboldalán publikált információk alapján konstatálható, hogy 2019-ben Kárpátalján 392 vendégház, 11 járás, 61 település esett át a napraforgó minősítésen. Kiemelkedő a szálláshelyek területi elhelyezkedését nézve Beregvidék aránya, mivel Beregszászi járásban és Beregszászon található meg minősített szálláshelyek 69,1%. Huszti járásban 9,7% és a Nagyszőlősi járásban pedig 17,3% minősített szálláshely található. A járasok közül a Szolyvai és Ilosvai nem igényelte a vendégházak minősítését. A legtöbb minősített szálláshely hármas és kettes napraforgó kategóriájú besorolást érték el, azonban akad egyes és négyes napraforgós ház viszont nagyon alacsony százalékban (Sass Enikő, Berghauer Sándor, 2020).

2.3. Az Egán Ede gazdaságfejlesztési program hatása a falusi turizmusra

Sass Enikő 2019 készítet mélyinterjú beszélgetése a falusi turizmussal kapcsolatos civil szervezetek vezetőivel kiderült a kutatásunk során, hogy Ukrajnában jelenleg nincs olyan meghirdetett állami támogatás, amely a vidéki turizmust segítené. Voltak azonban törekvések nemzetközi és külföldi pályázatok beadására, amelyek révén a Mezőgecseiek böllerversenyükre és szilvalekvár fesztiváljukra, a Viski polgárok tájházukra illetve népzenei és néptánc táborukra, valamint a sárosorosziak Szent Márton-napi multságukra kaptak támogatást.

Az első pályázat 2016-ban „Egán Ede gazdaságfejlesztési program”-jának meghirdetésében egyéni vállalkozók, illetve mikro- és kisvállalkozások nyújthattak be pályázatot kapacitásbővítési és innovációs támogatásért a turizmusban végrehajtható fejlesztésekhez. A pályázatok zöme Beregszászból és a Beregszászi járásból lett megírva. Településeinken elsősorban turisztikai jellegű kategóriában pályáztak a vendéglátóhelyek, ugyanakkor voltak olyanok, akik mezőgazdasági és vállalkozásfejlesztési céllal adták be pályázatukat. A pályázatok elsősorban a szobák, konyhák és fürdőszobák felszerelésére,

elektrotechnikai eszközökre és a vendégszoba berendezésére irányultak. A válaszadók szerint a sikeres pályázat a befogadóképesség növekedését, a látogatók számának emelkedését és a színvonal emelését hozta magával. Mindez nem mellékes, hiszen a Kárpátalján élő magyarok legnagyobb arányban ezen a területen vannak jelen. Az az energiatakarékosság, mint fejlesztési irány nagyon hasznos lehet a turizmusban, mint például a független energiaellátásnál a napelemek elhelyezése, a fűtésrendszer modernizálásával és a szálláshelyek hatásos szigetelésével. Emellett felmerült egy közösségi tér létrehozása a faluban, ahol közös programokat lehetne rendezni a turisták részére, illetve támogatni lehetne a szakképzést és a marketingtevékenységet (Sass Enikő, 2019).

2.4. A Beregszászi járás turizmusa

A hivatalos statisztikai adatok szerint évről-évre nő a Kárpátaljára látogató turisták száma. Közel 2 millió turista látogatott el 2018-ban a megyébe. A turizmus fejlődésének legfontosabb mutatója a befizetett turisztikai illeték (idegenforgalmi adó) összege. Ebből a szempontból a Beregszászi járást csak a Polena Kistérség és Ungvár városa előzi meg a 2019-es adatok tekintetében (<https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2849673-zakarpatta-za-rik-zarobilo-ponad-85-miljona-turisticnogo-zboru.html>).

A Beregszászi járás turisztikai forgalmát nagyban befolyásolja az, hogy három határátkelő is működik a járásban. A három határátkelő közül a legjelentősebb a Beregsurány - Asztély nemzetközi határátkelő mivel a Barabás – Kaszony és Lónya – Harangláb határátkelőknek szabályozót a nyitvatartásiideje ezért jóval kevesebb is a forgalmuk (Tarpai József, 2013).

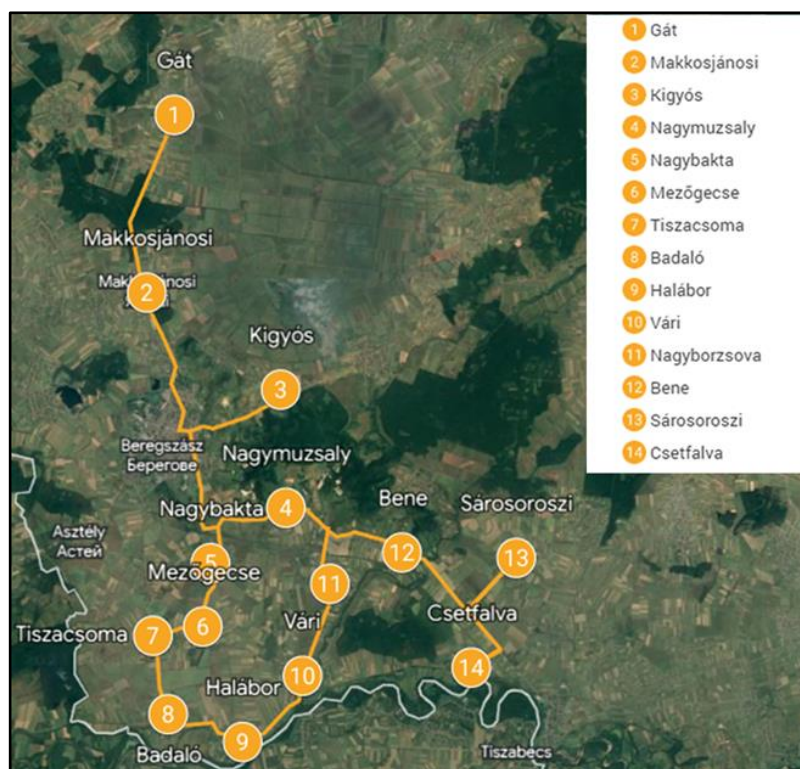
A Beregszászi járás legnagyobb turisztika vonzereje lehet a termálvíz mivel ez a járás rendelkezik a legnagyobb termálvízkészlettel. A két legjelentősebb termálvíz fürdő a „Zakarpattya” sportlétesítmény uszodája és a Kaszonyi termálfürdő. viszont vannak más termálforrási lelőhelyek, amik nincsenek használva (Berghauer Sándor, 2012). A Beregszászi járás híres még a borászatairól mivel itt termelik ki a legtöbb szőlőt. A borturizmus kínálatában szerepel a borút, amit a turisták igénybe tudnak venni. Évente megszervezet borfesztiválokat tartanak ahol a kisebb bortermelők bemutatják és eladhatják boraikat (Berghauer S.-Sass E. 2019). Az építészeti örökségekben sem szenved hiányt a Beregszászi járás Rendkívül változatos és sokféle építészet értekel, rendelkezik, mint például: palotával, egykori fogadóval, szállodával, kastéllyal, kúriával. Különlegesé teszi a térséget az itt élő

magyarság kultúrája és múltja. A járásban megrendezésre kerülnek magyar hagyományokkal összefüggő fesztiválok. A turisták körében nagy érdeklődést keltenek ezek a fesztiválok (Tarpai József, 2013).

2.5. A Beregszászi kistérség

A Beregszászi kistérség 2020-ban alakult meg Ukrajnában, Kárpátalja régiójában. Közigazgatási központja Beregszász városa. A körzetet Ukrajna Legfelső Tanácsa 2020. július 17-én kelt 807-IX. számú határozata alapján hozták létre. A Beregszászi kistérség 1 városból (Beregszász) és 14 településből áll (1. melléklet), melyek a következők (2. ábra.):

1. Makkosjánosi
2. Gát
3. Mezőgecse
4. Kígyós
5. Nagybakta
6. Badaló
7. Halábor
8. Bene
9. Nagyborzsova
10. Mezővári
11. Nagymuzsaly
12. Oroszi
13. Csetfalva
14. Tiszacsoma

2. ábra. A Beregszászi kistérség falvainak elhelyezkedése (Google Earth, saját szerkesztés).

2.5.1. A Beregszászi kistérség falusi turizmussal foglalkozó falvai

Bene

Bene a Beregszászi kistérség, Kárpátalja régióban, az úgynevezett "Beregszászi borvidék" része. Lakossága 1409 fő (2001-ben). Benét a magyarok alapították a Borzsa folyó (a Tisza mellékfolyója) jobb partján 1269 körül. Az éghajlat meleg, mivel a hegyek megvédik a falut az északi hideg szelektől. Bene egyike azoknak a falvaknak, amelyek egyesítik magukban mindazt, amit Kárpátalja kínál. Híres finom borairól és ősi borospincéiről, amelyek minden időben 12–13 fokon tartják a hőmérsékletet. A falu lakosságának többsége magyar, ami könnyen megmagyarázza a helyi házak és építészet stílusát, sajátos hagyományokkal és sajátos életmóddal. Ezt a helyet tartják a legmelegebbnek Kárpátalján. Bene a barack, a cseresznye és természetesen a szőlő illatát árasztja. Bene egyik nevezetessége az ősi borospincék, amelyeket még 1916-ban vágtak a környező dombokba. Néhány lakos még mindig borászattal foglalkozik, és szívesen megkínálják az ide látogató turistákat finom borukkal. 1918-ban a román hadsereg bevonult a területre, egy évvel később pedig már Csehszlovákiához tartozott. A falu 1938-ban visszacsatolták Magyarországhoz. Napjainkban ez a gyönyörű és hangulatos hely Kárpátalja paradicsomaként örvendezteti meg a turistákat.

3. ábra. A Benei református templom (saját felvétel, 2023).

Különleges helyet foglal el a Jézus Szíve gótikus templom, amely országos jelentőségű építészeti emlék (3. ábra.). Ez az épület a 14. századból származik. A falu lakói 1593-ban csatlakoztak a református egyházhoz, és a templomot újjáépítették. A templomot lerombolták és újra felépítették. Restaurálást végeztek 1999-ben, amely a lehető legközelebb hozta a templom eredeti megjelenését. A település érdekes rendezvényei közé tartozik a Borzsa folyó partján minden év augusztusában megrendezett Aréna zenei fesztivál, amelyen ukrán, magyar és román együttesek és előadók vesznek részt. A koncert négy napon át tart, amely alatt lehetőség van a fesztivál helyszínén elhelyezhető sátrakban megszállni. Budapest Önkormányzatának támogatásával 2001-ben új, kétszintes községháza épült a faluban, amely a községi tanács mellett a helyi kulturális központnak is otthont ad, ahol időszakosan népművészeti kiállításokat, helyi művészek alkotásait stb. rendezik. A Faluház melletti udvaron fából készült szobrokból álló parkot hoztak létre, amely a falu turisztikai látványosságává vált (4. ábra.). A hét vezér tiszteletére készült szoborcsoportot 2010-ben avatták fel. Az alkotás szerzőjét, Pintér László magyar fafaragó mestert a faluház falán

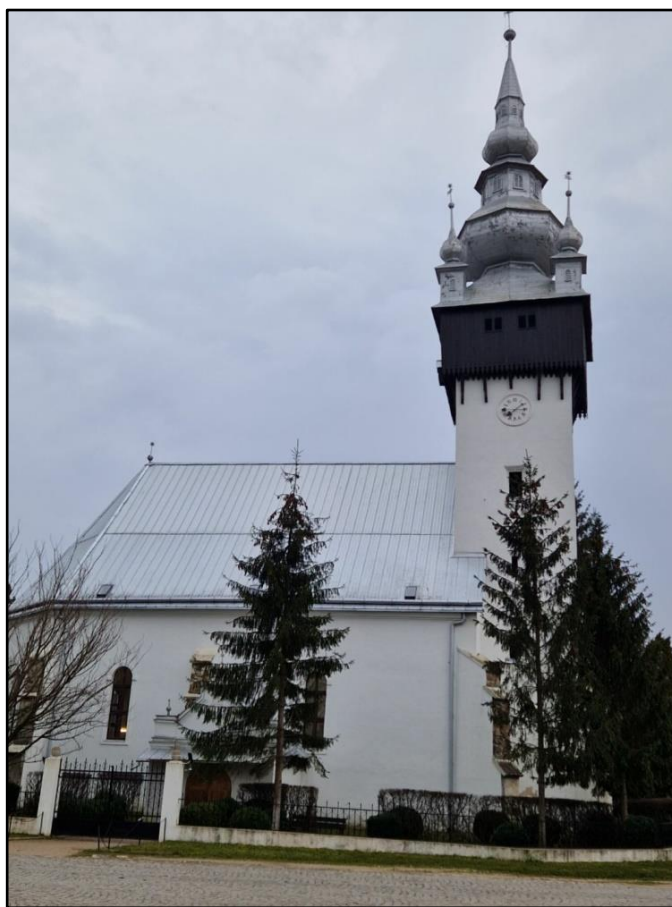
elhelyezett emléktábla örökíti meg. Egy másik, gróf Batthyány Lajosnak emléket állító emléktáblát 2007-ben avattak fel (<https://karpaty.rocks/bene>).

4. ábra. A hét vezér szobra (saját felvétel, 2023).

Mezővári

Vári község (3147 lakos) Beregszásztól 11 kilométerre, délre és a Borzsovai vasútállomástól három kilométerre fekszik az alföldi síkságon, ahol a Borzsa folyó a Tiszába torkollik. A falu története, amely egyszerre volt egy egész község "fővárosa" és királyi város. A késő bronzkorból és a korai vaskorból (Kr. e. 2. évezred vége - 1. évezred eleje) származó bronztermékek két csoportja, amelyeket a régészek Vári és Borzsova falvak közelében találtak, a terület ókori benépesítéséről tanúskodik. Anonymus magyar krónikás feljegyzései szerint a magyarok megérkezése előtt a mai Vári helyén állt Borzsó vár, amely a bolgár királyság fennhatósága alatt állt. Az Árpád vezette magyar törzsek 896-ban (más források szerint 903-ban) háromnapos ostrom után elfoglalták a várat. Az erőd körül alapított falujárású és vallási központ lett. A 14. század közepén Vári városi rangot kapott, amely Erzsébet boszniai királyné, Magyarország és Lengyelország királyának felesége, Erzsébet boszniai királyné birtoka lett. Egy királyi oklevélben 1354-ben Vári kiváltságot kapott föld- és erdőbirtoklásra, önkormányzatot és bíróságot, papválasztást, valamint jogot saját malomra. Így az egykori falu az úgynevezett királyi városok közé került.

5. ábra. A Mezővári református templom (saját felvétel, 2023).

A 15. század első felében Vári a munkácsi vár birtokosainak tulajdonába került, és a következő két évszázadban a város birtokosai gyakran változtak. Vári városát 1566-ban I. Szulejmán török szultán, 1660-ban pedig ismét a török hadsereg fosztogatta és pusztította el többször is. A vár maradványait porig rombolták, a helyi templomot pedig súlyosan megrongálták. Vári 1703-ban a Habsburg-monarchia elleni magyar szabadságharc egyik központja lett, majd az 1711-es leverése után a kincstár tulajdonába került, 1726-ban pedig a Munkácsi uradalom részeként az osztrák Schönborn grófnak adományozták. Ezen időpontok között, 1716-ban a krími tatárok egy magyarországi portyázásuk során áthaladtak a városon, kifosztották és sok lakosát foglyul ejtették. Napjainkban Vári község kétszer, 1998 novemberében és 2001 márciusában jelentős árvízkárokat szenvedett. Különösen 1998-ban a falu egyharmada szinte teljesen elpusztult. Nem sokkal később a földdel összekevert romok helyén magas, vasbeton alapokra új házakat építettek, és a falu körül magas gátakkal erős árvízvédelmi rendszert építettek. Sajnos jelenleg gyakorlatilag semmi sem maradt a várból, amely a mai Vári falu (és a szomszédos Borzsova falu) kialakulásának alapjául szolgált. Csak

elképzelni lehet ezt az egykor nagyrészt fából készült, bástyákkal és árkokkal körülvett épületet a 11–12. századból, téglából (ekkoriban ez a vár a Magyar Királyság határerődítményének szerepét töltötte be). Vári község meglévő műemlékei közül a legjelentősebb az egykor katolikus, ma református templom, amely a védőtemplom jellegzetességeit viseli magán (5. ábra.). A történészek a templom megjelenését a 15. századra teszik. Az első templomról nem maradtak fenn képek, csak annyi, hogy a jelenlegi templom az előző templom alapjain áll. Feltételezések szerint a templom harangtornya különálló épület volt, amelyet később a templomhoz kapcsoltak, és óratoronyként szolgált. A lengyel (1657) és a török (1660) betörések idején a templom súlyosan megrongálódott. Ezt követően az épületet újjáépítették, megnagyobbították és támpillérekkel megerősítették. A harangtornyot újjáépítették 1795-ben, és a felső szintjére mechanikus órát szereltek. Emléktáblát avattak 1989-ben a templom falán Esze Tamás, az 1703-1711-es magyar szabadságharc résztvevőjének tiszteletére.

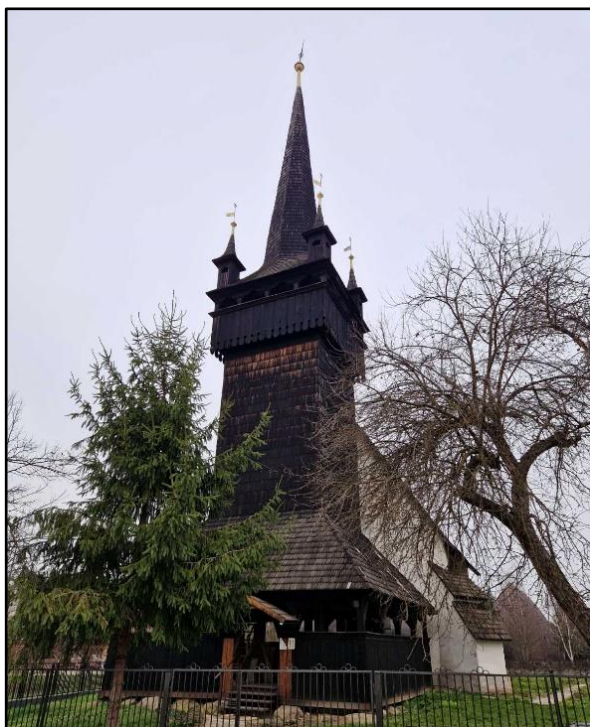
6. ábra. Pro libertate-szobor (saját felvétel, 2023).

A 2000-es években a templomot részben kijavították és restaurálták. Továbbra is problémát jelent a harangtorony állapota, amely leromlott állapotban van. A templom tetőszerkezete nem hiteles - fazsindely helyett bádogból készült. A templom szerepel a helyi jelentőségű építészeti emlékek listáján. A templomtól nem messze, a parkban található a szovjet katonák 1974-ben felállított, vasbetonból készült emlékműve. Az emlékmű fémfelirata nem maradt fenn. A templom másik oldalán 1992-ben kőből és márványból készült emléktáblát állítottak a sztálini rendszer által elnyomott falusiak tiszteletére. Az első kárpátaljai kővel dolgozó művészeti tábort 2014 őszén rendezték meg Váriveral szomszédos Borzsova faluban. A tábor eredményeként számos érdekes szoborkompozíció született, amelyeket bemutattak a Beregszászi járás vidéki közösségeinek. Vári különösen a híres munkácsi szobrász (6. ábra.), Péter Matl alkotását kapta meg, amely a Rákóczi Ferenc vezette magyar szabadságharcot szimbolizálja, és olyan elemekből áll, mint egy török csillag, egy osztrák sas csőre, Rákóczi címere és zászlaja a "Pro Libertate" (szabadságért) felirattal (http://beregovo.today/NewsOpen/id_news_251257).

Csetfalva

Cetfalva magyar község a Beregszászi kistérségben, a Tisza jobb partján, a magyar határ közelében. A legenda szerint a falu nevét alapítója, a földbirtokos Cset nevéből kapta, aki az Árpádovis-dinasztia uralkodása idején birtokolta a földet. A falu különböző hűbérurak tulajdonában volt, sőt néha több is. A 15. században azonban a környező földek Szécsi Pál és Jakab György földbirtokosok tulajdonában voltak. Csetfalvát 1566-ban feldúlták a tatárok, és a lakosok egy részét rabszolgasorba taszították. A falut 1998-ban és 2001-ben súlyos árvízkarok érték (<https://karpaty.rocks/cetfalva>).

Csetfalva legfőbb kincse a 18. századi gótikus fatorony (7. ábra.), mellette áll a 14. századi kis egyablakos kőtemplom, amelyet 1753-ban építettek újjá. Ez a támpillérekkel megerősített miniatűr egyhajós bazilika két díszítéssel rendelkezik: a tornyon egy szélkakas és egy fából készült kazettás (művészi díszített) mennyezet. Minden kazettás négyzetet fekete vagy fehér alapon stilizált virágdíszekkel festettek.

7. ábra. Csetfalvai református templom (saját felvétel, 2023).

A templom mennyezetét 1753-ban és 1773-ban festették, ami magukra a kazettákra is rá van írva. A templomba a magas harangtornyon keresztül kell bejutni. A harangtorony tornya majdnem olyan magas, mint maga a torony. A harangtorony magassága mellett a 16 támaszból álló vázszerkezete miatt is egyedülálló. A régi templommal szemben áll az új Szentlélek-templom, amely 1998-2001-ben épült szecessziós stílusban. Ezt a kegyhelyet helyi mesteremberek építették a falu két vallási közösségének, a római katolikusnak és a görög katolikusnak a kérésére. A kereszténység két áramlatának érdekes szimbiózisa a templom oltárrészében mutatkozik meg a legvilágosabban: itt érdekes egy faragott feszület, amelyet gyönyörű virágok vesznek körül. Az életfa tövében álló szentektől az életfa lábánál a szőlő hajtásai a Szentlelket jelképező glóriás galamb képéhez emelkednek. A többi belső részlet is mesterien kivitelezett. A templom könnyű harangtornya finoman gótikus vonásokat mutat. A faluban rohamosan fejlődik a zöldturizmus (<https://go-to.rest/blog/divovizhni-hrami-v-selichetfalva>).

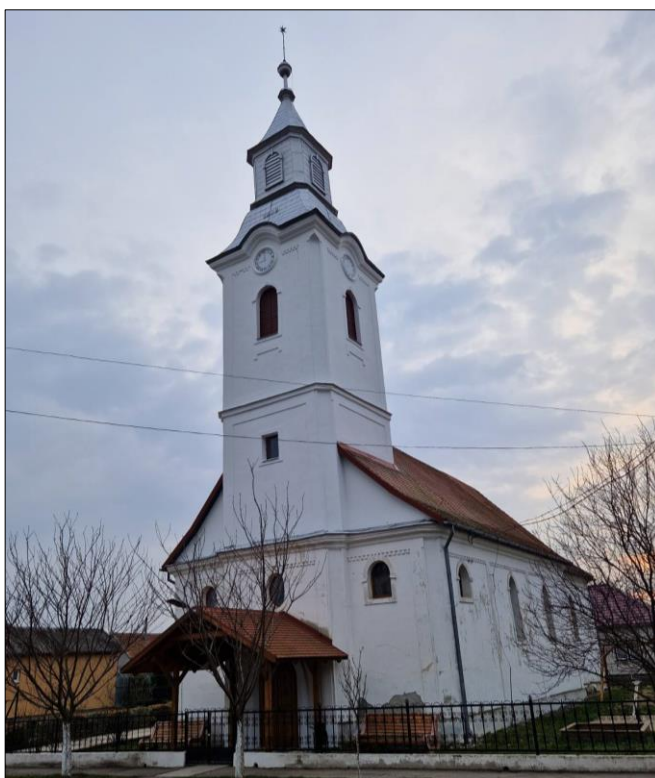

8. ábra. Csetfalvai katolikus templom (saját felvétel, 2023).

Manapság Csetfalva elsősorban a nyár közepén évente megrendezett káposztatekerces-fesztiváljáról ismert. A résztvevők különböző jelölésekben versenyeznek - a töltelék eredetiségéért, valamint a legkisebb káposztás tekercsért - a rekordot egykor egy 2,8 centiméteres, de még mindig tele töltelékkel és káposztás tekerccsel rendelkező gasztronómiai termék állította fel. A falu igen népszerű a turisták (elsősorban a magyarok) körében, és számos magánbirtok áll készen a fogadásukra (http://beregovo.today/NewsOpen/id_news_511793).

Nagyborzsova

Borzsova egy kis falu (lakossága - 1500 fő, területe - 2,53 km), az azonos nevű folyó jobb partján, Beregszásztól 11 km-re délkeletre található. A termékeny környéket már ősidők óta lakják emberek, amit a késő bronzkorból és a korai vaskorból (Kr. e. 2. évezred vége - 1. évezred eleje) származó bronztermékek két klánja is bizonyít, amelyeket a régészek Vári és Borzsova falvak közelében találtak. A falu neve és története a Borsova nevű erődítmény (vár) nevéhez fűződik, amelyet a 9. században a bolgár királyság ellenőrzött. Anonymus magyar krónikás feljegyzései szerint 896-ban az Árpád vezette magyar törzsek háromnapos ostrom után elfoglalták ezt a várat. A 12. században a település a várral együtt fénykorát élte, járási és vallási központ volt.

9. ábra. Nagyborzsovai református templom (saját felvétel, 2023).

A faluban 1552-ben református egyházközséget alapítottak, amely átvette a 14. században épült templomot (9. ábra.). Az épületet 1830-ban újjáépítették, megőrizve néhány középkori elemet. Újabb felújításra 1987-ben került sor. A templomot helyi jelentőségű műemléknek minősítették, a görög katolikus közösségnek saját, kisméretű, modern temploma van. A falu melletti vasútvonal megépítése kapcsán Borzsova fejlődési lendületet kapott a 20. század elején. A faluban 1902-1909-ben vasútállomás és több új utca épült szép házakkal. Később, a Csehszlovák Köztársaság idején Borzsováról vasúton szállították a csemegezőlőt a Szlovák városokba speciális fonott kosarakban. Napjainkban a falu, amely 1996-ban önálló közigazgatási egység státuszt kapott, szerény életet él, nem tapasztalja sem a turista zarándoklatot (a vonzó csend és a gazdag természet ellenére), sem a gazdasági fejlődést. Borzsova számos érdekes helyi látnivalóval rendelkezik. A görög katolikus közösség 2010-ben a falu főutcáján egy betonból és márványból készült "Becsület kereszt" emlékművet állított fel a Bibliából vett részlettel. A község otthont adott 2014-ben az első kárpátaljai kőszobrász művészeti tábornak, melyen Kárpátaljáról, Magyarországról és Szlovákiából érkeztek neves szobrászok. Az esemény eredményeként Borzsova egy kőszoborral gazdagodott, melynek alapjául a magyarországi "A szépasszony dombja" című legenda szolgált. Az Ilka nevű lányt ábrázoló kőfaragvány most Borzsova főterét díszíti, az alkotás

szerzője ifjabb Hidi Endre szobrászművész. A helyi temetőben 1989-ben fából készült emléktáblát állítottak a második világháború és a háború utáni sztálinista rendszer áldozatainak. 1992-ben a falu központjában egy betonból és márványból készült emlékművet állítottak a sztálini táborokban elhunytak tiszteletére (http://beregovo.today/NewsOpen/id_news_281305).

Nagymuzsaly

Nagymuzsaly Beregszász közelében, 8 kilométerre délkeletre található. Nagymuzsalytól nem messze vasútvonal húzódik, északon pedig a Beregszászi-alföld alacsony, erdős dombjai húzódnak. A falu közelében paleolit kori (kb. 20 ezer éves) nyomok és az i. e. 2. évezred végére tehető elásott műkincsek találhatóak. Muzsaly néven szerepel 1114-ben, mint a Magyar Királyság egyik települése. A település a szőlőművelés és az aranybányászat régi központjaként ismert. A községben igen magas a magyar ajkú lakosság aránya. A Nagymuzsalyi aranyérclelőhely az egyetlen és az első a független Ukrajnában, ahol iparszerűen bányásszák az aranyat. A bányászat évszázadok óta elterjedt itt. A nemesfémeket már az ókori kelták, rómaiak, németek, magyarok és törökök is bányászták. Az osztrák-magyar időkben még a híres bécsi porcelán gyártásához is felhasználták a kaolinércet, amelyben az aranyat keresték. Az első világháború után felhagyott iparágat az 1990-es évek végén élesztették újjá. A 21. század eleje óta Muzsalyban fejlődik az agrárturizmus, és a faluban rengeteg látnivalót találunk. A Keresztelő János gótikus temploma 1117-ben épült itt, amely a 16. századig állt. A krími tatárok pusztító portyája során pusztulhatott el. A templom romjai a nemzeti jelentőségű építészeti emlékek közé tartoznak (10. ábra.). Muzsalyban van egy másik templom is, amely a 14. században épült, mellette pedig egy kétszintes fakápolna, egy ortodox és egy adventista templom található (<https://tochka-na-karte.ru/Goroda-i-Gosudarstva/10740-Muzhievo.html>).

10. ábra. Nagymuzsalyi romtemplom (saját felvétel, 2023).

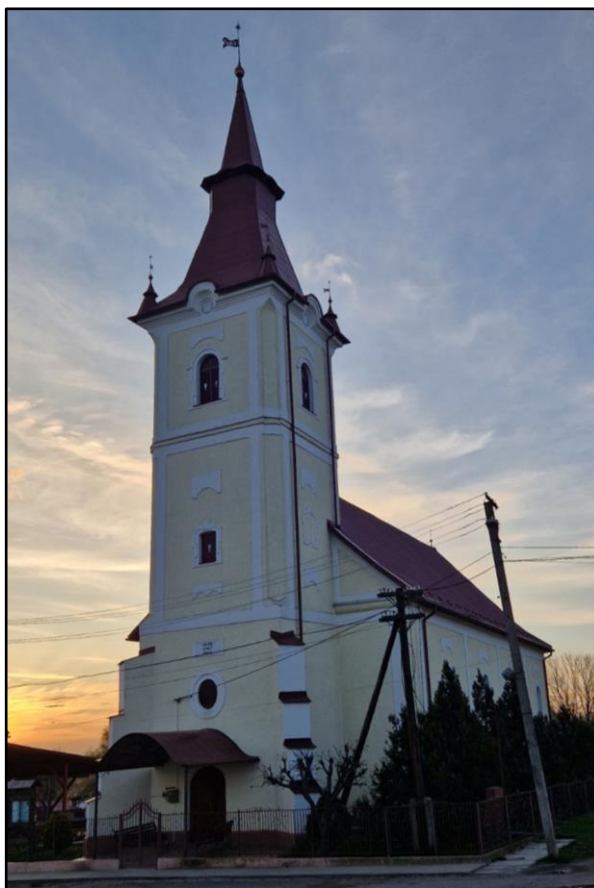
A késő gótikus kőtemplom a 15. századból származik. A kő talapzaton álló bazilika térfogata egy hajóból és egy három homlokzattal koronázott szentélyből áll. A sarkok és a falak támpillérekkel vannak megerősítve. A nyugati falon egy boltíves perspektivikus portál alakú bejárat található. A déli falon, a támpillérek között, egy bejárat található, amelyet egy lándzsás ív keretez, egy újonnan hozzáépített nyitott tornáccal. A szentély és a hajó déli falait késő gótikus ablakok határolják. A hajó ablakainak csúcsíves boltozatát ügyes kőfaragványok díszítik, amelyek minden ablakon eltérőek. Az északi falon nincsenek ablakok. Belül a templomhajót az oltártól hagyományosan egy nagy félköríves boltív választja el, amelyet a falakba ágyazott profilozott zárókövek támasztanak alá. A hajó és a szentély késő gótikus boltozatai kőidegek egymásba fonódását alkotják, amelyeket középen kővár zár le. Az alsó szint szinte a tetejéig deszkákkal borított, és széles, meredeken lejtő túlnyúlással fedett. A kórusfülkék boltozatai egy négynyílású, toronnyal koronázott csücskös tetőszerkezetet támasztanak alá. A torony oromzatát és tetejét ma már bádoggal fedik. Az első német nyelvű feliratos harang 1638-ból származik, és nyilvánvalóan német protestánsok ajándéka volt. Kis mérete ellenére a templom nagyon monumentálisnak tűnik. Tömör formái és szigorúnak tűnő harangtornya vonzó építészeti egységet alkot (11. ábra.). Mindkét épületet jól felújították. A templom falait fehérre meszelték, a szentélyről pedig eltávolították a vakolatot, hogy láthatóvá váljon az ügyes kőmunka (<http://www.derev.org.ua/zakarp/muzhievo.htm>).

11. ábra. Nagymuzsalyi református templom (saját felvétel, 2023).

Gát

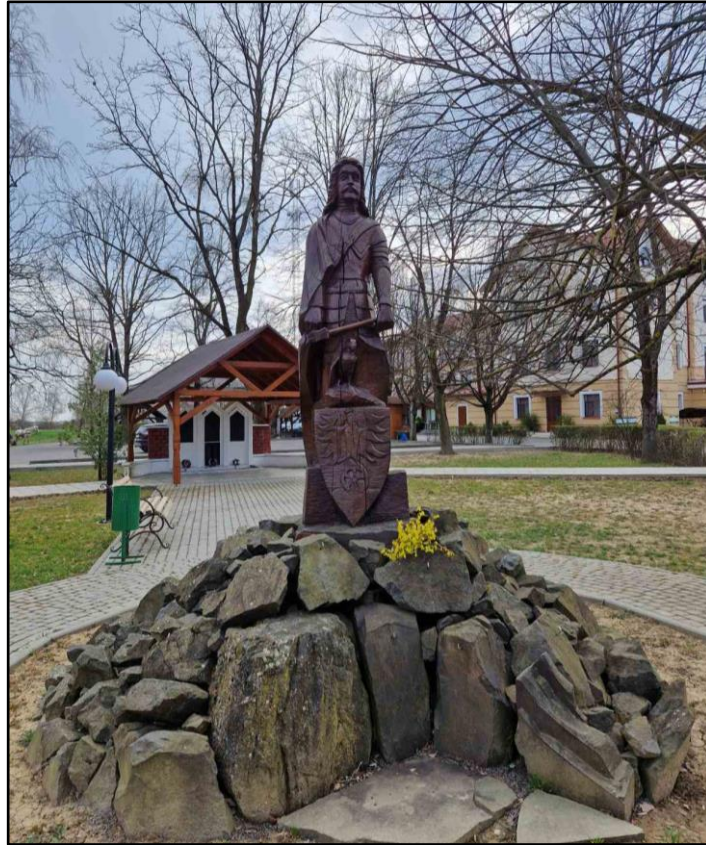
Gát - falu, Beregszásztól 12 km-re található. A községen halad keresztül az Ungvár-Munkács – Beregszász – Rahó főút. Lakossága 2975 fő. A község területén található a kárpátaljai tenyésztő állami gazdaság, amely 3,9 ezer hektár mezőgazdasági területtel rendelkezik, ebből 2,5 ezer hektár szántóföld. A községben középiskola, könyvtár, klub, óvoda, bölcsőde, kereskedelmi üzem, fodrászat, posta és malom működik. A faluban református templom is van (12. ábra.). A szovjeturalom évei alatt 365 lakóépület épült Gáton. A faluban 18 anya-hősnő él. A faluban a késő bronzkorból származó bronztermékeket találtak. Először a 14. századi írott forrásokban említik Gátot. A falu 1566-ban tatár hordák pusztító portyáját szenvedte el. Gáton 444 lakos élt és 54 ház állt 1816-ban. A faluban a késő bronzkorból (Kr. e. 2. évezred vége) származó bronztermékeket találtak. Először a 14. századi írott forrásokban említik Gátot. A falu 1566-ban tatár hordák pusztító portyáját szenvedte el. Az 1881-es népszámlálás szerint a 859 falu lakos közül 330 volt írástudó. A magyar fasiszta megszállás idején 60 falubelit hurcoltak munkatáborokba a nácik, 136 embert pedig kényszermunkás zászlóaljokba vittek. A faluban 1939-ben 59 család élt 189 gyermekkel, akik földnélküliek voltak és nem rendelkeztek saját lakással. A falut a Vörös Hadsereg 8. gárdista légvédelmi lövész hadosztályának egységei szabadították fel 1944. október 26-án. A falu 10 lakosa önként jelentkezett a Vörös Hadseregbe (<http://ukrskr.com.ua/zakarp/beregivskiy/gat-beregivskiy-rayon-zakarpatska-oblast>).

12. ábra. Gáti református templom (saját felvétel, 2023).

Jánosi

Jánosi a járási központtól 6 km-re, a Beregszászi vasútállomástól 7 km-re fekszik. Lakossága 2640 fő. A faluban található a kollektív gazdaság központi birtoka, amely 2838 hektár mezőgazdasági területtel rendelkezik, ebből 2151 hektár szántóföld, 157 hektár gyümölcsös és szőlő. Gabonaféléket (főként búzát, árpát, zabot és kukoricát) termesztenek. Fejlett a szőlőtermesztés és a dohánytermesztés. Állattenyésztés, tej- és hústermelés. A gazdaság kiegészítő vállalkozásai közé tartozik egy konzervgyár és egy üvegház. Van egy középiskola (45 tanár és 573 tanuló), egy kultúrház (600 férőhelyes teremmel), egy szálloda, kolhoz és állami óvoda, 2 könyvtár (a könyvvalap 15 ezer példány), egy sportkomplexum, egy járóbeteg-rendelő (7 egészségügyi dolgozó, köztük 2 orvos), egy bevásárló komplexum Jánosi területén.

13. ábra. Rákóczi-szobor (saját felvétel, 2023).

Jánosi első írásos említése 1364-ben található az írott forrásokban. a falut a krími hordák dúlták fel 1565-ben. Március végétől 1919. április 21-ig szovjeturalom volt Jánosiban. A falu a magyarok általi megszállása során 53 helyi lakost hurcoltak el kényszermunkára, 4 családot pedig koncentrációs táborba vetettek. A falu náci megszállók alóli felszabadulása után (1944. október 26.) 11 lakosa önként csatlakozott a Vörös Hadsereghez, közülük 5-en a Nagy Honvédő Háború frontjain haltak meg; valamennyi önkéntes katonai szolgálataért állami kitüntetést kapott. Az elesett önkéntes falubelieknek 1971 novemberében emlékművet állítottak (<https://zakarpattyachko.com.ua/naseleni-punkty/beregivskyj-rajon/janosi.html>).

Sárosoroszi

Sárosoroszi a járási központtól 16 km-re található. A falu 1 km-re fekszik az Ungvár–Beregszász–Rahó útvonaltól. Lakossága 964 fő, mintegy 1000 fő. Sárosorosziban található a "Barátság" kollektív gazdaság központi birtoka, amely 1739 hektár mezőgazdasági területtel rendelkezik, ebből 1120 hektár szántóföld, 156 hektár szőlő, 48 hektár gyümölcsös. A településen katolikus és református templom (14. ábra.) is megtalálható. A gazdaság fő profilja a szőlőtermesztés és a dohánytermesztés. Fejlett a hús- és tejtermelés. Kiegészítő vállalkozások közé tartoznak a kerámia-, ajándéktárgy-, konzerv- és festőműhelyek. A

mezőgazdaság fejlesztésében elért sikereikért 16 vezető kapott a Szovjetunió rendjeit és kitüntetésait. Sárosoroszi területén késő bronzkori (Kr. e. 2. évezred vége), Kr. u. 1. századi és szláv (Kr. u. 8–9. század) településeket fedeztek fel. A késő bronzkor (Kr. e. 8–9. század) bronztermékeinek kincsestárát találták meg (<https://zakarpattyachko.com.ua/naseleni-punkty/beregivskyj-rajon/orosievo.html>).

14. ábra. A Sárosoroszi református templom (saját felvétel, 2023).

Mezőgecse

A község központja a falusi tanács, Beregszásztól 10 km-re, a legközelebbi vasútállomástól, Borzsovától 5 km-re található. Lakossága főleg magyar nemzetiségű. Az Ungvár–Rahó autópálya 5 km-re van a falutól. A falut buszjárat köti össze a járási központtal. A faluban 1000 ember él. Mezőgecseben általános iskola, könyvtár, felcser központ, óvoda és élelmiszerbolt működik. A falut először a 14. században említik írásos források. Ez a terület a Gecsey magyar családhoz tartozott. Ezek a földek a 18. század elején a Kajdy-család birtokába kerültek. 2006 óta évente megrendezik itt a bölléerversenyt és a lekvárfőző fesztivált, amely vonzza a turistákat. A településen mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkoznak. A faluban két építészeti emlék található: egy 18. századi épület és egy 19. századi templom. A Kajdy-kúria (15. ábra.) klasszicista stílusban épült a 19. század elején, ami most a polgármesteri hivatalként szolgál. A Kajdy család címere az épületen található. Az épület előtt elhelyeztek egy fából faragott életfát. A Mezőgecsei Református templomot június 25-én

1805. kezdték építeni. A templom azóta is áll, pár évvel ezelőtt restaurálták és a mai napig a falu és a lakosok javára szolgál (<http://ukrskr.com.ua/zakarp/beregivskiy/gecha-beregivskiy-rayon-zakarpatska-oblast>, <https://kmmi.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/mezogece>, <http://users.atw.hu/mezogece/reformatus.html>).

15. ábra. Mezőgecei Kajdy-kúria (saját felvétel, 2023).

3. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

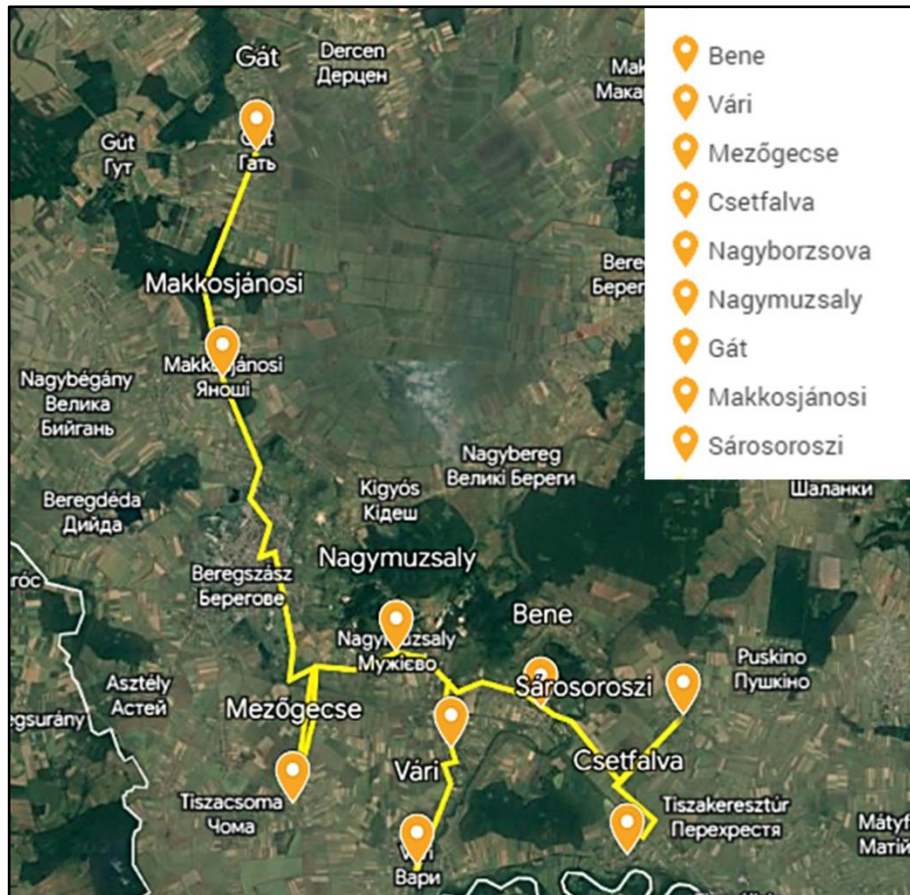
3.1. A kutatás módszerei

A kutatásom elsődleges célja, hogy felmérjem a falusi turizmus változását a Beregszászi kistérségben az elmúlt években. A falusi turizmus növekvő ága volt a turizmusnak egészen 2019-ig. A legfőbb visszatartó erő 2020 és 2021-ben a koronavírus volt a falusi turizmus fejlődésének viszont 2022-től már a háború vált a visszatartó tényé.

A munka felében elsősorban a szakirodalmi áttekintésre összpontosítottam. A falusi turizmus meghatározását, funkcióját és adottságait vizsgáltam meg. Segítségül szolgáltak a feldolgozás során a könyvek, disszertációk, cikkek és online weboldalak.

A primer kutatás alapját kérdőíves kutatás (2. melléklet) képezi, amit a Google Űrlap segítségével készítettem és küldtem ki a Beregszászi kistérségben falusi turizmussal foglalkozó személyeknek. A kérdőíves felmérés március és április között zajlott. A kérdőív első felében a kérdések a kitöltők személyes hátterére és tapasztalataikra épülnek. Továbbá az adott település alkalmasságára és adottságaira valamint a falusi turizmus szervezésére és reklámtevékenységeire. A kérdőív vége pedig a változásokra fókuszál, amik végbementek az elmúlt években, és hogy mire lenne szüksége a falusi turizmusnak, hogy újraéledjen a Beregszászi kistérségben. A begyűjtött adatokat SPSS és Microsoft Excel segítségével dolgoztam fel. A kutatás részeként mélyinterjút (3. melléklet) készítettem a falusi turizmus egyes szervezőivel. A célom ezáltal az volt, hogy még több információt gyűjtssek a falusi turizmus változásairól a Beregszászi kistérségben. Végül készítettem egy térképet ahol feltüntettem, hogy melyik településekről érkeztek az adatok, és hogy hol foglalkoznak falusi turizmussal. (16. ábra) Falusi turizmussal foglalkozó települések a Beregszászi kistérségben:

- Bene
- Mezővári
- Mezőgecse
- Csetfalva
- Nagyborzsova
- Nagymuzsaly
- Gát
- Jánosi
- Oroszi

16. ábra. Falusi turizmussal foglalkozó települések a Beregszászi kistérségben (Google Earth, saját szerkesztés).

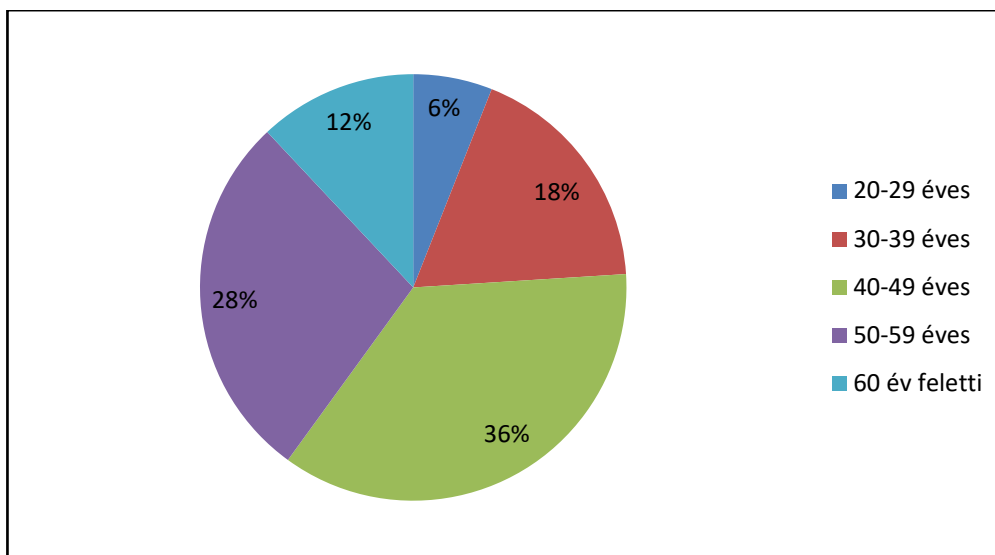
3.2. A kutatás menete

A kutatás legelső lépése a téma kiválasztása volt. Először is meg kell határozni a kutatás témáját, és el kell dönteni, hogy milyen kérdésekre keresünk választ. A kutatás során először áttekintettük a szakirodalom és a korábbi kutatások eredményeit a témában. Ez segít abban, hogy meghatározzuk a kutatásunk céljait, és felmérjük, hogy milyen hiányosságok vannak a jelenlegi ismeretekben. Miután áttekintettük a szakirodalmat, meg kell határozni, hogy milyen módszerrel kívánjuk felmérni a témával kapcsolatos kérdéseket. A kérdőíves kutatás és a mélyinterjú módszerek mellett döntöttünk. A kérdőív standardizált kérdéssorokból áll, amelyekre a válaszadóknak válaszolniuk kell. A kérdések nyitott és zárt kérdések. A kérdéseket a települések portáljain tettük közé. A mélyinterjúk egy-egy válaszadóval való beszélgetésből állt, amelyek során részletesen kikérdeztük a válaszadót a témával kapcsolatos kérdésekről. A mélyinterjúk során lehetőség nyílt arra, hogy jobban megismerjük a válaszadó

véleményét és tapasztalatait. Miután begyűjtöttük a kutatási adatokat, meg kell vizsgálni és feldolgozni azokat. A statisztikai elemzést használt módszer lehetővé teszi, hogy áttekintsük és értelmezzük az adatokat. Végül az adatok elemzése és értelmezése során meghatároztuk, hogy milyen következtetéseket vonhatunk le a kutatásunkból. Megvizsgáltuk, hogy az eredményekben milyen új információkat fedeztünk fel.

3.3. Kutatási eredmények

A kérdőívet összesen 50 fő töltötte ki. Ez annak látható be, hogy a Beregszászi kistérségen belül nem sokan foglalkoznak falusi turizmussal, vagy aki foglalkozott is falusi turizmussal a háború miatt abbahagyni kényszerült vagy pedig külföldre kellett költözniük. Az eredményekből láthatjuk, hogy a Beregszászi kistérségben falusi turizmussal foglalkozó személyek többsége nő (82%) és csupán (18%) férfi. Az eredmények ekkora nemi megoszlása talán annak látható be, hogy ha családi foglalkozásként működik a vendégfogadás a családoknál, akkor mégis inkább a nők azok akik többet foglalkoznak a falusi turizmussal. Hiszen némely családoknál a falusi turizmus, mint mellékjövedelem szolgál. A kitöltők többsége (36%) 40-49 év közötti személyek az ezt követő korosztály az 50-59 év közöttiek (28%) az utolsó magas eredményt elérő korosztály a 30-39 év közötti korosztály (18%). Az eredmények alapján inkább az idősebb korosztály foglalkozik falusi turizmussal, míg a fiatalabb generáció kevésbé. Ez annak látható be, hogy az idősebbek több tapasztalattal rendelkeznek és már évek óta foglalkozhatnak turistákkal. A fiatalabb generációnak pedig még nem volt esélye megismerni a falusi turizmussal járó adottságokat (17. ábra.).

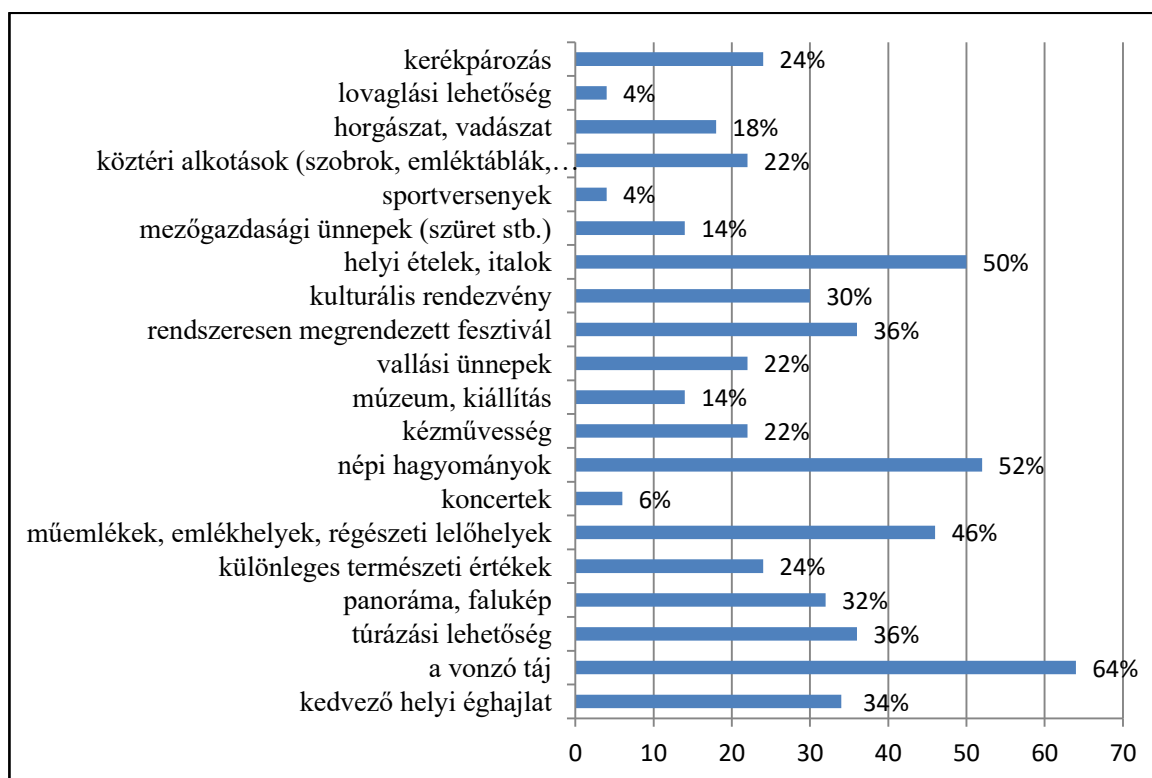
17. ábra. Az adatközlők korcsoport szerinti megoszlása.

Végzettség szerint az adatközlők többsége középiskolát végzet (42%). A megkérdezettek közül szakiskolát (26%) és felsőfokút (26%) végzet. 6% pedig csupán általános iskolát végzet. A következő kérdésben azt próbáltam felmérni, hogy az adatközlők milyen nyelveken beszélnek az anyanyelvükön kívül. A többsége a kitöltőknek két nyelven is beszél. Az adatközlők ukrán és orosz nyelven is beszélnek, ez arra nyújthat lehetőséget számukra, hogy nem csak belföldi, de külföldi turistákat is tudnak fogadni. Kevés százalékban vannak, akik csak egy nyelven, az anyanyelvükön beszélnek magyarul viszont ők így is tudnak külföldi turistákat fogadni.

A gazdasági tevékenységük szerint a kitöltők többsége (72%) aktív kereső, míg 18% munkanélküli. Csupán 10% nyugdíjas. Mivel a többség aktív kereső láthatjuk, hogy a többség úgy tekint a falusi turizmusra, mint mellékjövedelem egy plusz bevételi forrás. Figyelembe véve a családi állapotot az adatközlők többsége 72% házas. Míg a továbbiak hajadon/nőtlen, elvált vagy pedig özvegy. A kérdőívben a kitöltők nemzetiségére is kitértünk, akik közül 98% magyar. Ez a magas százalék annak látható be, hogy a Beregszászi kistérség falvainak többsége magyar. A falusi turizmus ezáltal elterjedtebb a magyarok körében és a magyar lakta falvakban.

A következőkben a települések turisztikai látnivalói és vonzerőiről szeretnénk volna információt gyűjteni. Hiszen fontos tényező a turista számára, hogy ne csak szállás legyen elérhető a településen, de esetleg látnivaló vagy egyéb kikapcsolódási lehetőség is. Az adatközlők többsége úgy gondolja, hogy a településük vonzereje a táj (64%). Hiszen mi is lehetne csábítóbb a turisták számára, mint egy gyönyörű táj mellett megszállni. A Beregszászi kistérségben ebből nincs, hiány ezáltal a falusi turizmussal foglalkozó személyek ezt a javukra

tudják fordítani. A népi hagyományok (52%) és a helyi ételek/italok (50%) is főbb vonzerőnek számítanak. Mivel nemcsak belföldi, de külföldi turisták is látogatnak a településekre így őket egy másik kultúra megismerése vonzhatja a településre és hol is tudnának jobban megismerkedni a kultúrával és a gasztronómiai adottságokkal, ha nem egy faluban. Egyes települések rendelkeznek műemlékekkel, emlékhelyekkel és régészeti lelőhelyekkel (46%) az adatközlők véleménye szerint. Túrázási lehetőség (36%), rendszeresen megrendezett fesztivál (36%), kedvező helyi éghajlat (34%), kerékpározás (24%) és különleges természeti értékek (24%). A turisztika vonzerő nagy szerepet játszik a falusi turizmusban, hiszen minél több mindent kínál a település, annál inkább vágyik ide a turista. A megrendezett fesztiválok is egy felkapott attrakciónak számít a turistáknak. A helyi termelők a saját termékeiket is árulhatják itt, ezzel is növelve a bevételüket (18. ábra.).

18. ábra. Turisztikai látványosságok és vonzerői a településeknek.

A válaszadók saját véleményére is kíváncsiak voltunk, hogy megtudják-e nevezni az adott település turisztikai vonzerőit. A templomok a legfőbb látványosságok az egyes településeken az adatközlők válaszaik szerint. A Borzsa folyó is értékes attrakció, ami bevonhatja a turistákat.

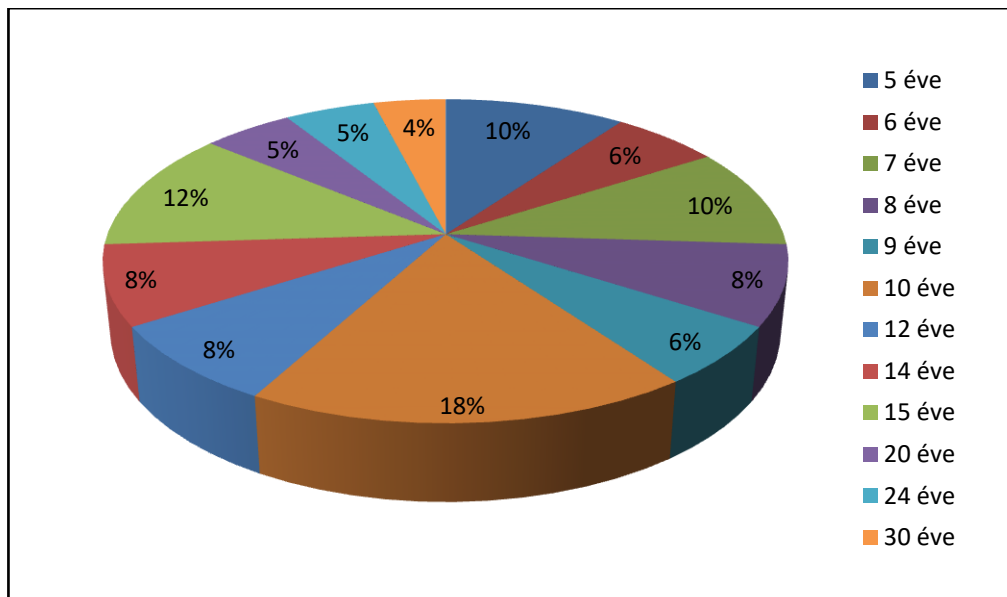
„Borzsfa folyó vonzereje: strandolás, horgászás, hagyományos magyar ételek, gasztronómiai hagyományok (disznóvágás, lekvár főzés, szüretelés, szabadtéri ételek készítése (bográcsgulyás, szalonnasütés, halászléfőzés), májusfa állítása szerenáddal egybekötve.” – anonim kitöltő

Mint láthatjuk sok lehetőség áll fent a Beregszászi kistérségbe érkező turisták számára ezáltal még érdekesebb és jobb lehet számukra az itt eltöltött idő. Hiszen a települések nemcsak szállást biztosítanak, de sok más kreatív és érdekes programot.

A települések 62% rendeznek fesztiválokat vagy egyéb kulturális rendezvényeket az adatközlők válaszaik alapján és 38% pedig nem rendeznek egyes településeken. Fesztiválok és kulturális rendezvények Beregszászi kistérségben az adatközlők válaszaik alapján:

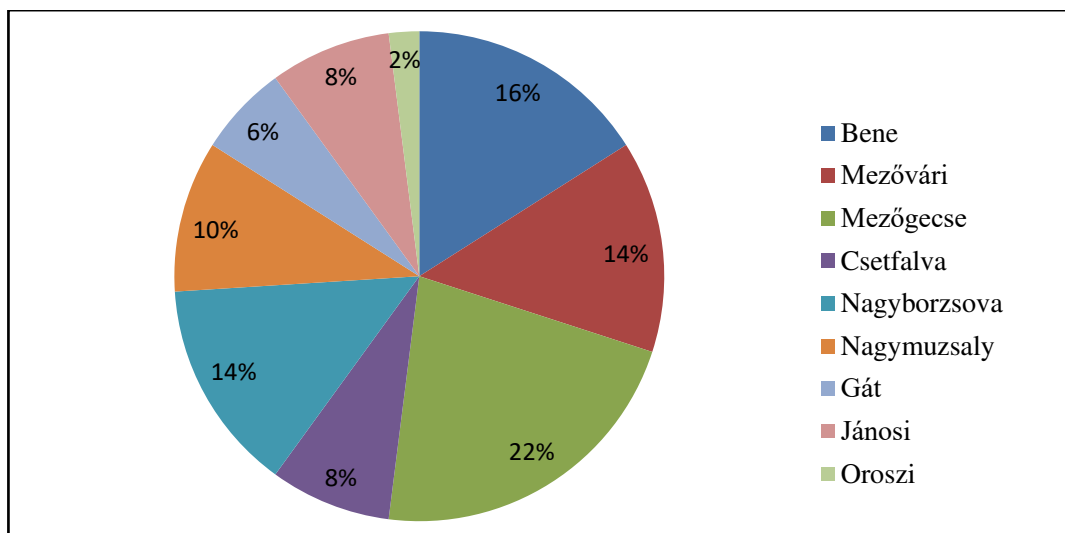
- Böllerverseny
- Lekvárfőző fesztivál
- Arany gulyás fesztivál
- Barack fesztivál
- Szüreti bál
- Bogrács fesztivál
- Falunapok
- Gasztró és bor fesztivál
- Lecsó fesztivál
- Vadász fesztivál

Fontos volt felmérni, hogy hány éve foglakoznak falusi turizmussal az adatközlők. Hiszen az évek során sok tapasztalatot gyűjthettek. A többség 10 éve foglakozik falusi turizmussal. A begyűjtött adatok szerteágazóak voltak, mivel mindenki különböző ideje foglakozik turizmussal. A válaszadók 4% már 30 éve foglakozik falusi turizmussal a településén (19. ábra.). Általánosságban mindenki hosszabb ideje foglakozik falusi turizmussal viszont voltak, akik csak 3 évig foglakoztak és ezután az idő után úgy döntöttek, hogy abbahagyják.

19. ábra. Hány éve foglalkozik falusi turizmussal?

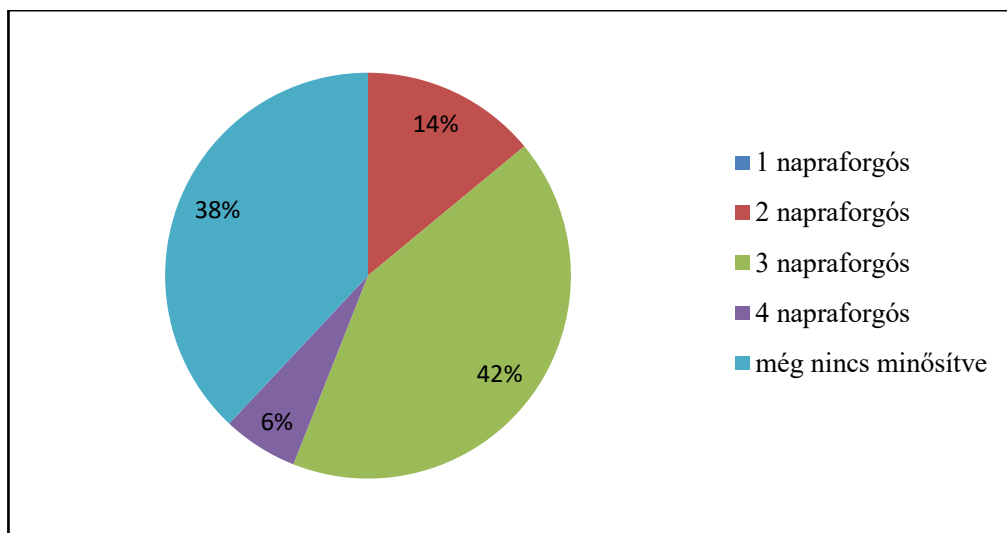
Azt is pontosan megszerettem volna tudni, melyek azok a települések a Beregszászi kistérségen belül ahol falusi turizmussal foglalkoznak. Az előzőleg elvégzett kutatásból már feltételezhető volt, hogy melyek azok a települések. A kérdőívben összegyűjtött információk alapján bebizonyosodott, hogy ezekben a falvakban foglalkoznak falusi turizmussal: Bene, Mezővári, Mezőgecse, Csetfalva, Nagyborzsova, Nagymuzsaly, Gát, Jánosi, Oroszi. Százalékra lebontva pedig azt vizsgáltam meg, hogy mennyi kitöltő van egy adott településről. Ezáltal azt is láthatjuk, hogy melyik településen mennyien foglalkoznak falusi turizmussal. A kitöltőknek 22% Mezőgecsei. Tehát Mezőgecseben foglalkoznak a legtöbben falusi turizmussal. A második legmagasabb értéket Benne érte el (16%). Nagyborzsova 14% és Mezővári 14%. Nagmuzsalyban (10%) és Jánosiban (8%) kevésbé foglalkoznak falusi turizmussal. Csetfalva 8%. Míg Gát 6% (20. ábra.).

20. ábra. Települések.

A turisták számára kínált vendégházak típusa is egy fontos kérdés volt. A vendégházaknak 44% kockaház típusú. Az ilyen fajta vendégházaknál nem valószínű, hogy sok vendéget tudnak egyszerre fogadni. A második leggyakoribb vendégház típus a kétszintes lakóház (38%). Vannak illetve még egyedi típusú lakóház illetve átépített parasztházak, de vannak panziók is. A vendégház típusától függ, hogy az adott szállásadó mennyi vendéget tud fogadni. A falusi szállásokra kevesebb a kereslet, mint egy szállodára ezért is nem szükséges, hogy sok szobával rendelkezzen. Gyakran alkalmazott opció nagyobb csoportoknál, akik falun szeretnének megszállni, hogy falun belül a csoport tagjai különböző házakban vannak elszállásolva.

A vendégházak minősítése nem olyan elterjedt. Viszont érdekelt, hogy az adatközlők mennyi százaléka rendelkezik az előzőleg említett napraforgós minősítéssel. A napraforgók mennyisége mutatja meg a turistáknak az adott szállás minőségét. Az adatközlők 42% rendelkezik 3 napraforgós értékeléssel. A szállások 14% rendelkezik 2 napraforgóval és csupán 6% 4 napraforgós minősítéssel. Egyelőre 38% nem rendelkezik semmilyen minősítéssel, de ez a jövőben változhat, hiszen minél több a minősített szálláshely annál könnyebb a turistáknak megfelelő szálláshelyet találni (21. ábra.).

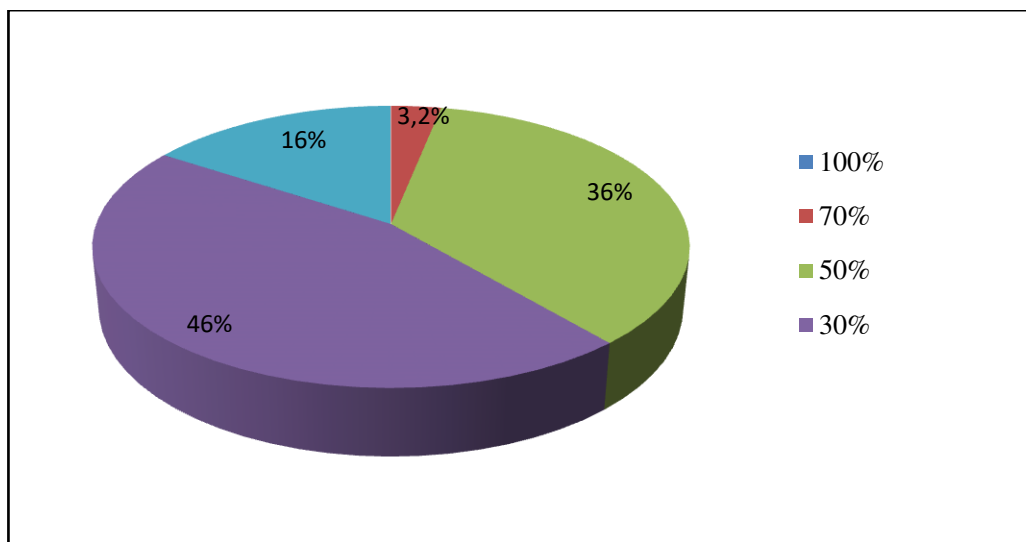

21. ábra. Vendégházak minősítése.

A reklámozás fontos tényezője egy turisztika terméknek ezáltal a falusi turizmusban is egy fontos szempont hogy a szálláshelyeket reklámozzuk, így több emberhez érünk el. Egy szállás reklámozását több felületen is elvégezhető, mint például közösségi oldalakon, szálláshirdető weboldalon vagy akár létrehozhatunk a szállásunknak egy saját weboldalt ahol könnyebben megtalálható. A válaszadók 56% nem reklámozza magát semmilyen közösségi oldalon. Ez a tény megnehezítheti a turisták számára, hogy rátaláljanak a szállásukra. A szállása reklámozásához 44% viszont használ közösségi oldalakat.

A reklámozás mellett a szervezés is nagyon fontos. A falusi turizmus szervezését 64% az adatközlőknek rábízta a helyi szervezőre. Hiszen egyes településen van külön szervezője a falusi turizmusnak, aki elszállásolja a turistákat a helyi vendéglátóknál. Önállóan szervezi 23%, saját maga számára a falusi turizmust, ezáltal ő kommunikál a turistákkal. A szervezésben segítségre lehet a járási vagy megyei turisztikai szervezet (12%).

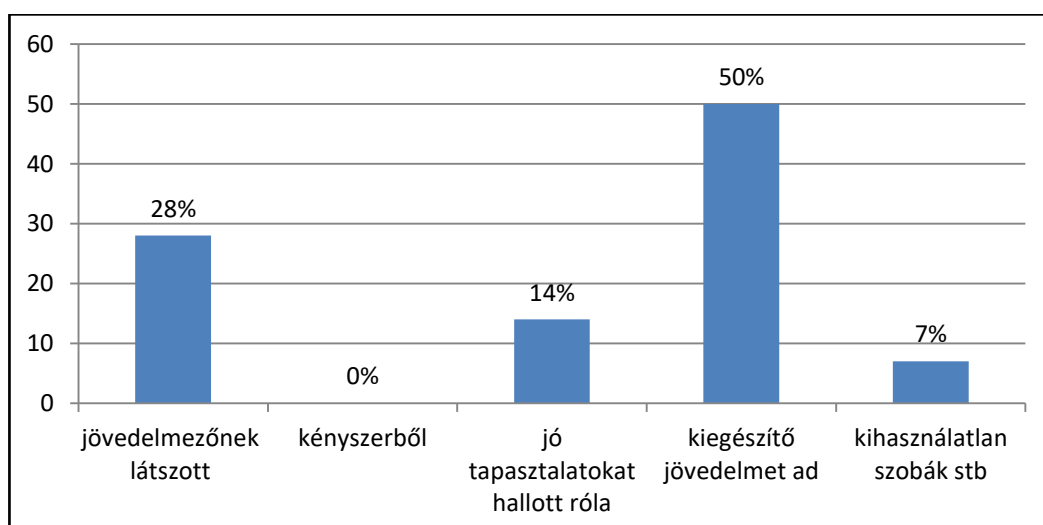
Az adatközlők 46%-ának a falusi turizmussal való foglalkozás 30% teszi ki a jövedelmének. A válaszadók 36%-nak a jövedelme felét a falusi turizmussal való foglalkozás teszi ki. Az adatközlők 16%-ának kevesebb, mint 20%-át teszi ki bevételének a falusi turizmus (22. ábra.).

22. ábra. Jövedelem.

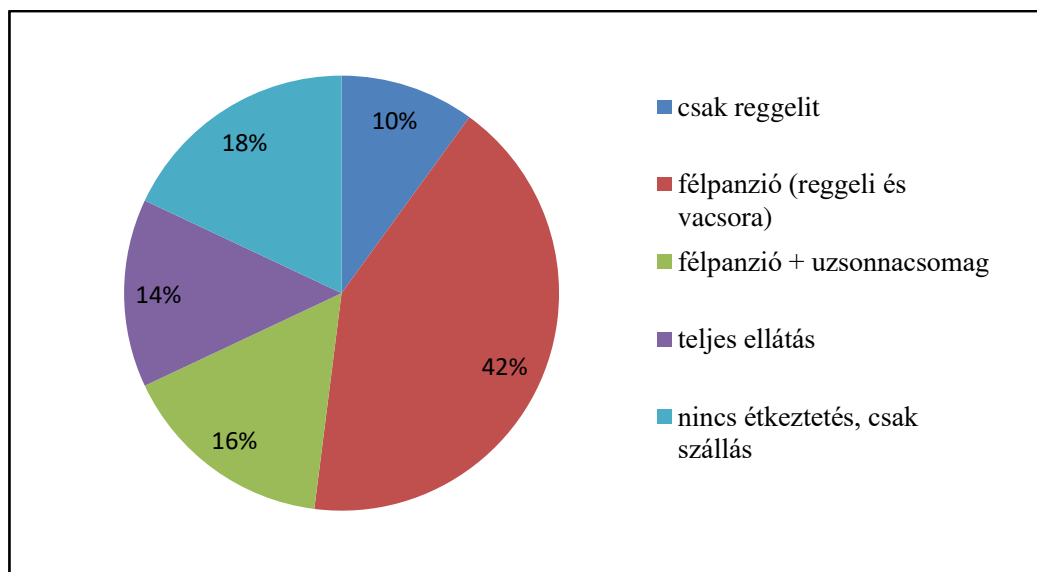
A falusi turizmus, mint mellékjövedelem szolgál az adatközlők számára. Ezt az eredmény is bizonyítja, hogy 90%-ka a válaszadóknak rendelkezik mellékjövedelemmel a falusi turizmuson kívül. Viszont 10%-nak nincs mellette másik jövedelmi forrás, ami a megélhetésüket biztosítaná.

A legfőbb motiváció az adatközlők számára a kiegészítő jövedelem (50%) volt, hogy elkezdjenek falusi turizmussal foglalkozni. Motiváló volt még hogy ez a friss ágazat jövedelmezőnek látszott (28%). Sokan viszont csupán jó tapasztalatokat hallott (14%) a falusi turizmussal foglalkozásról. A válaszadók 7%-ának volt a legfőbb tényező, hogy rendelkezett kihasználatlan szobákkal (23. ábra.).

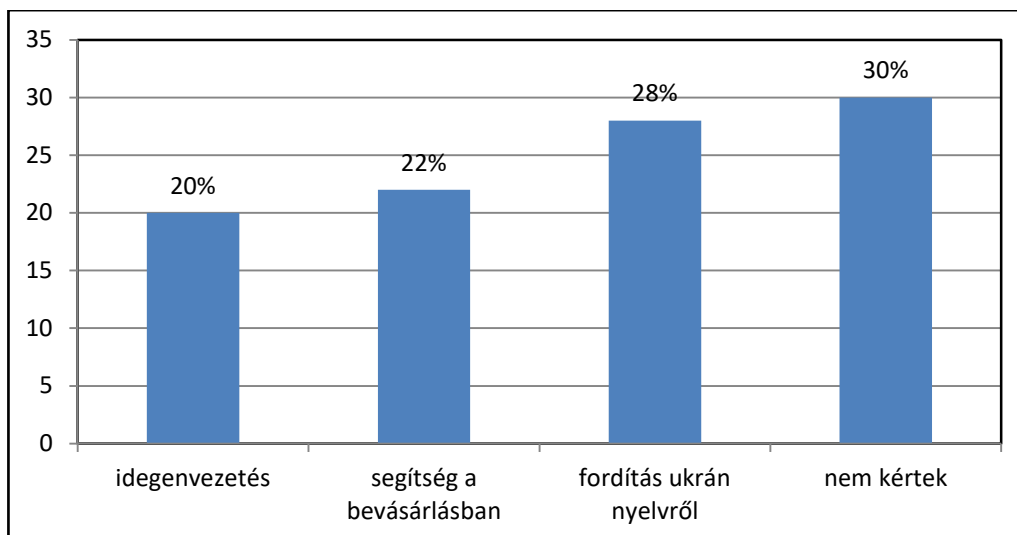
23. ábra. Miért kezdett el falusi vendéglátással foglalkozni?

A szállásadáson kívül a falusi turizmusban más ellátások is fontosak. Az adatgyűjtés folyamata közben érdeklődtem, hogy az adatgyűjtők kínálnak-e más ellátást is a szállások mellett. A válaszadóknak 42% a szállás mellett félpanziós (reggeli és vacsora) lehetőséget kínál a turisták számára. Az adatgyűjtők 18% nem kínál étkeztetést csak szállást. Félpanzió + utazási csomagot 16% biztosít a turisták számára. Tejes ellátást (14%) kínál a turistáknak. 10% viszont csak reggelit biztosít a szállás mellett. A szállásfoglalás szempontjából a turisták számára fontos hogy ne csak szállást kapjanak, de több ellátást is tartalmazzon a szállás ára (24. ábra.).

24. ábra. Ellátás.

A szállásadáson és étkeztetésen kívül több szolgáltatást is nyújthat az adott személy a turisták számára ezzel is növelve a bevételét. Az adatgyűjtők 30% szerint a településre érkező vendégek többsége nem veszi (kéri) más szolgáltatások, lehetőségek igénybe vételét. Csak a szállás és az étkeztetési lehetőségeket igénylik. A külföldi turisták számára a fordítás (28%) is igénybe vett szolgáltatás. Előzőleg említettük, hogy a válaszadók többsége több nyelven is beszél az anyanyelvén kívül (ukrán, orosz, magyar) ezáltal biztosítani tudják a turisták számára a fordítást. A turisták számára a bevásárlás is fontos tényező, hiszen mindenki szeretne emléktárggyal hazatérni. Ezáltal a szállásadók plusz szolgáltatásként segítséget tudnak nyújtani a bevásárlásban (22%) a turisták számára. A válaszadóknak a 20% nyújtott idegenvezetési szolgáltatást a vendégeinek a szállás mellé (25. ábra.).

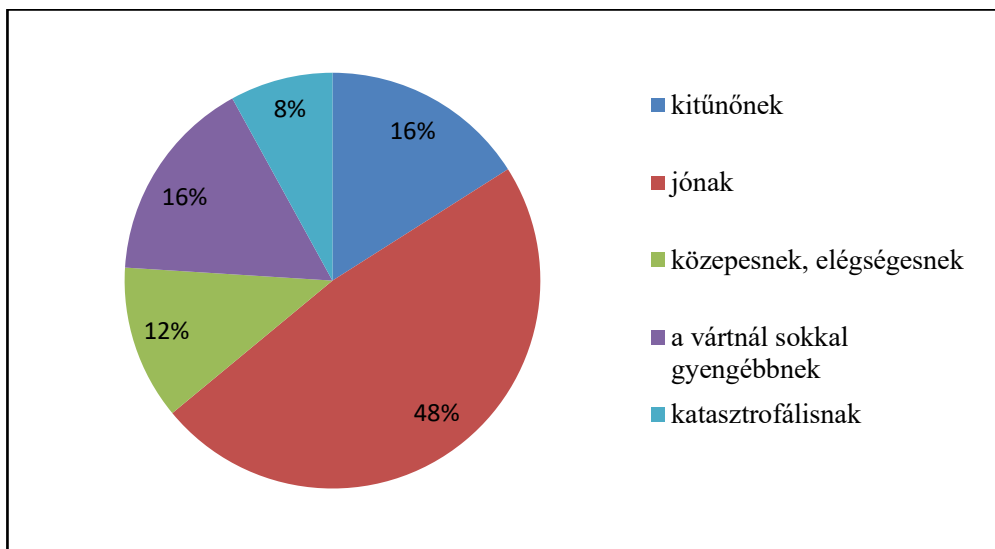
25. ábra. Szolgáltatások.

A falusi turizmussal foglalkozó személyek számára a KMTT (Kárpátalja Magyar Turisztika Tanács) több lehetőséget is biztosított a fejlődésre és a fejlesztésre is egyaránt. Vendéglátási továbbképzés volt biztosítva mindenki számára. A válaszadók többsége 56% vett már részt valamilyen továbbképzésen. Ezek a lehetőségek, továbbképzések azért fontosak, mert jó lehetőséget jelentenek a munkavállalók számára, hogy bővítsék tudásbázisukat és fejlesszék munkaképességeiket, hogy hatékonyabbá váljanak a munkahelyen. A kitöltőknek 44% még soha nem vett részt falusi turizmussal kapcsolatos tanfolyamon.

A turizmus világszerte leállt 2020-tól a koronavírus kitörése után és ez kihatással volt a falusi turizmus előmenetelére is, hiszen ha nincsenek turisták nincs falusi turizmus sem. A turisták féltek bárhová is utazni, ezáltal a rendezvények és fesztiválok sem kerültek megrendezésre. Ezáltal megkérdeztük a kitöltőket, hogy volt-e vendégük 2020-tól (koronavírus alatti és utáni időszak, háború alatti időszak). A kérdőív adatai szerint voltak belföldi (66%) turisták 2020-tól. Érkeztek belföldi turisták Ukrajna más vidékeiről a Beregszászi kistérség településeire. Külföldi turistákból már nem volt ilyen szerencsés a kistérség mivel csupán 16%-ka a válaszadóknak fogadott külföldi turistákat az elmúlt években. Ezáltal 84% nem fogadott külföldi turistákat 2020-óta.

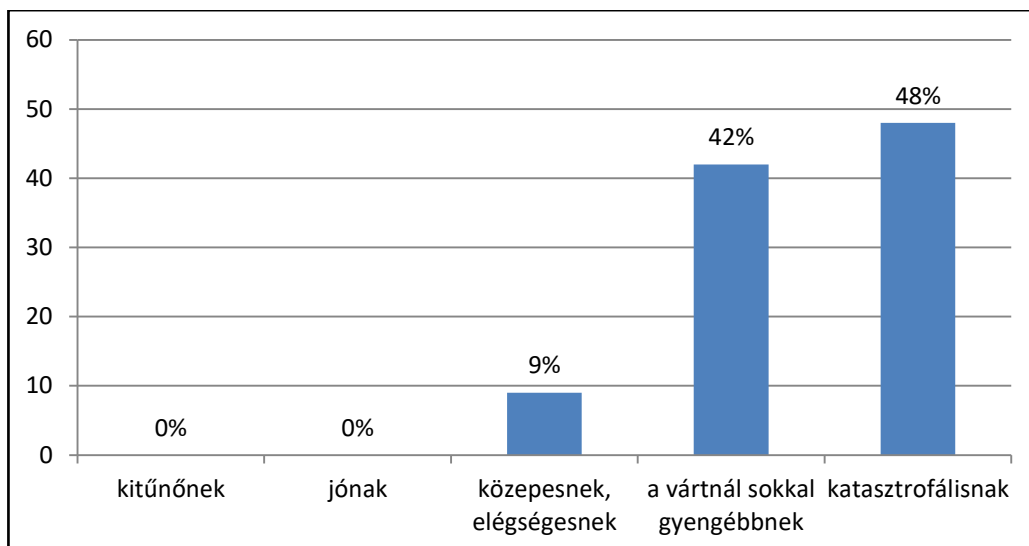
A koronavírus előtti időszakban a falusi turizmus még virágzott ezért is kíváncsiak voltunk mit gondoltak az adatközlők, milyen volt számukra a 2019-es év turista forgalmi és bevételi szempontból. A válaszadók többsége (48%) jónak értékelte a 2019-es évet turistaforgalmi szempontból. A válaszadóknak a 16%-ka kitűnőnek értékelte. Egy kisebb része pedig úgy gondolta, hogy a vártnál sokkal gyengébb (16%) volt az év. Az adatközlők 12% közepesnek vélte, míg 8% véleménye szerint katasztrofális volt. Mint láthatjuk az

eredmények eltérőek viszont azt következtethetjük le a százalékok többségéből hogy a 2019-es év sikeresnek bizonyult a legtöbb adatközlő számára. Természetesen voltak, akik számára már a 2019-es év sem volt a legjobb, ennek különböző okai lehetnek, mint például: kevesebb vendég érkezés hozzájuk ezáltal kevesebb volt a bevétel és a fejlesztési lehetőségük (26. ábra.).

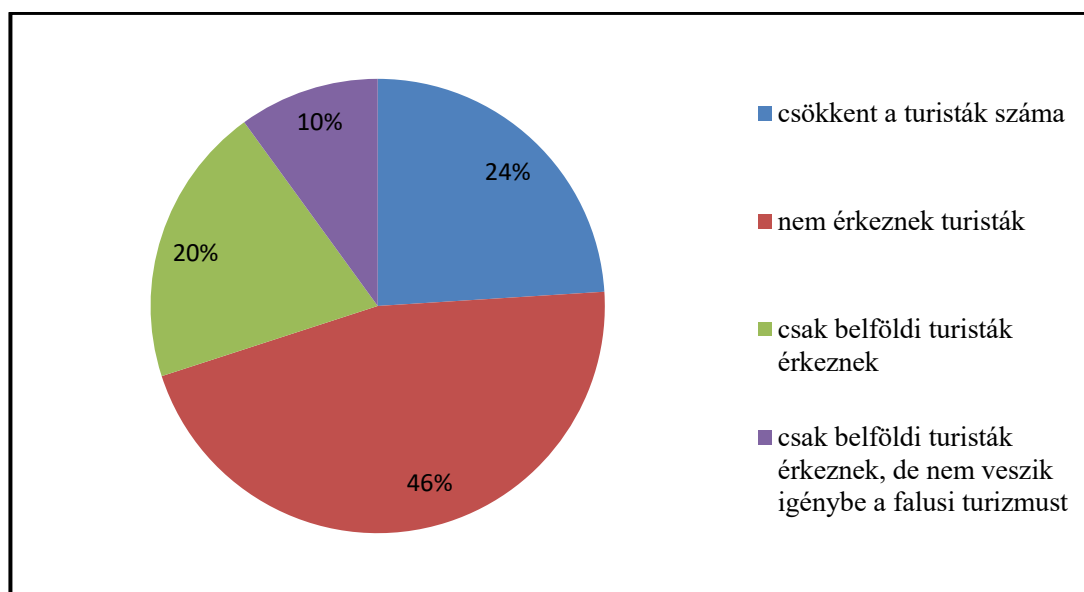
26. ábra. 2019-es (COVID-járvány előtti) évet a falusi turizmus szempontjából.

A 2019-es utáni évek nehezek voltak a falusi turizmus számára, hiszen sok akadállyal kellett szembenéznie az évek során. Ezáltal a 2019-es évtől napjainkig is megkértük az adatközlőket, hogy értékeljék számunkra milyenek voltak ezek az évek falusi turizmus (turista forgalmi és bevételi) szempontjából. Nem meglepően az adatközlők többsége (48%) katasztrofálisnak vélte a 2019-t követő éveket. Hiszen mint már említettem 2020-ban leállt a turizmus. Amikor 2021-ben pedig már mikor javulást kezdtek látni az emberek kitört a háború 2022 elején. A válaszadók másik nagyobb része (42%) a vártnál gyengébbnek értékelte. Hiszen a 2019-év után mindenki arra számított, hogy a falusi turizmus csak javulni és fejlődni fog. Senki nem számított a váratlan eseményekre, amik következtek. A válaszadók 9% közepesnek értékelte az elmúlt éveket ez annak látható be, hogy voltak belföldi turistáik az évek alatt. Összehasonlítva a százalékokat, míg 2019-es év jónak volt megítélve az adatközlők véleménye alapján addig az azt követő évek (2020–2023) már katasztrofálisak volt a kitöltők szerint. Az évek közötti óriási eltérés nem kis nyomot hagyott a falusi turizmus fejlődésében (27. ábra.).

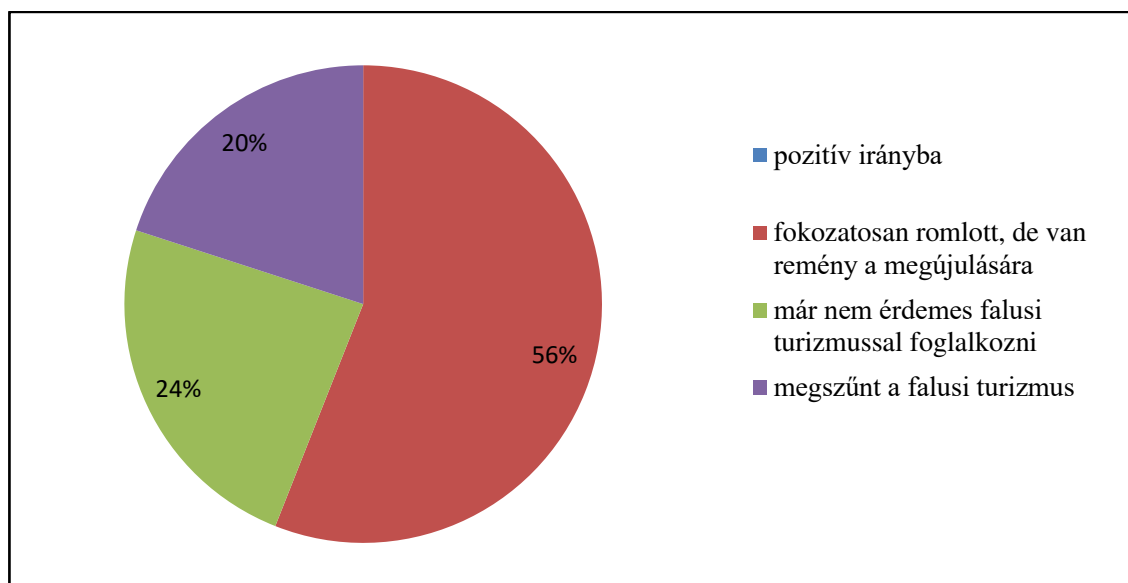
27. ábra. 2019-től napjainkig (COVID-járvány, háborús időszak) a falusi turizmus helyzete.

Megkérdeztük az adatközlőket: „Milyen hatással volt a koronavírus és a háború a Beregszászi kistérség falusi turizmusára?” A válaszadók úgy vélték, hogy emiatt az okok miatt nem érkeztek (46%) a térségbe turisták, vagy pedig csökkent a turisták száma (24%) akik a térségbe utaznak. Az adatközlőknek 20% úgy gondolja, hogy emiatt az okok miatt belföldről és külföldről egyelőre nem érkeznek turisták a térségbe. A belföldi turista érkezésről az adatközlők egy kisebb része úgy gondolja, hogy ha még ellátogatnak is a térségbe nem veszik igénybe a falusi turizmust ezáltal nincs forgalom (28. ábra.).

28. ábra. Koronavírus és a háború hatásai a falusi turizmusra.

Látható a változás a falusi turizmusban 2019 óta. A megkérdezetteknek 56% úgy gondolja, hogy az elmúlt években fokozatosan romlott a falusi turizmus viszont van remény a megújulásra. Sajnos 24% úgy véli, hogy már nem éri meg falusi turizmussal foglalkozni, hiszen ha nem érkeznek vendégek nincs bevételük a megélhetésükre. Egy része a válaszadóknak (20%) szerint a falusi turizmus megszűnik a térségben. Erre egyelőre nem lehet tudni a választ, hogy a falusi turizmusnak vége lesz vagy pedig lesz-e jövője. Ami biztos, hogy nagyon sok családnak abba kellett hagyni a szállásadást (29. ábra.) .

29. ábra. A falusi turizmus változása 2019-óta.

Pontosan miben változott a falusi turizmus az elmúlt években az adatközlők saját választ írhattak ezáltal minél jobban megismerhetjük a véleményük. A legtöbb beérkezett válasz, hogy nincsenek jelenleg turisták, akik a Beregszászi kistérségbe érkeznek. A turisták nem mernek ellátogatni a térségbe a háború miatt. Belföldi turisták még, vannak igaz, hogy kevesen, ám külföldi turisták nem érkeznek. Nemcsak a szállásokra nincs már igény, de a házi termékekre sem, amit a szállásadók kínáltak a turisták számára.

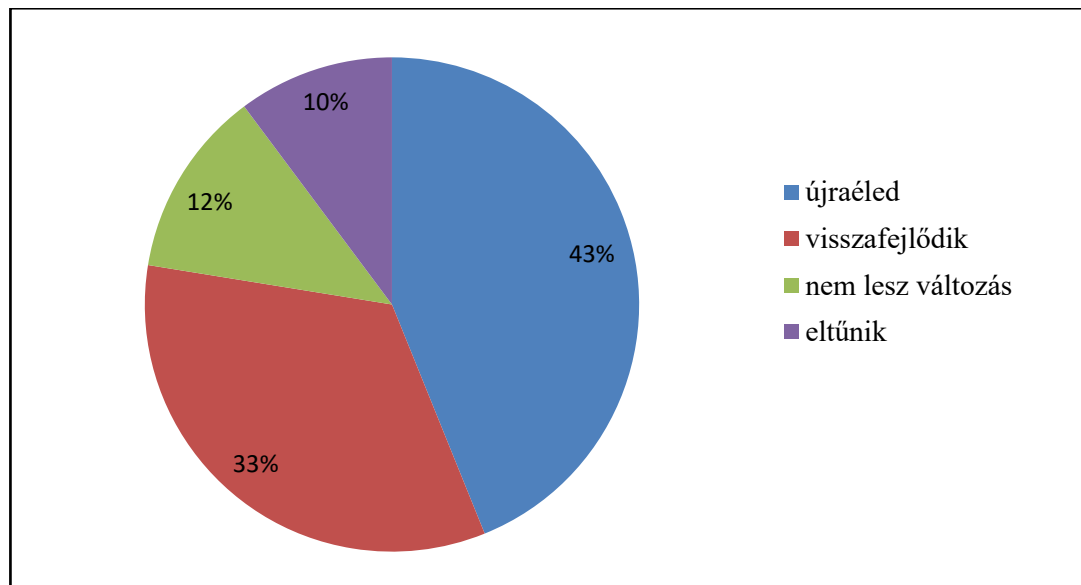
„Elmaradtak a külföldi turisták, elvélve jönnek ukrán turisták, a szolgáltatásért fizetett összeg nem követi az inflációt és az áremelkedést. Egyelőre csak vegetál, gyengécske a bevétel, a jelenlegi helyzetben jobb a semminél.” – anonim adatközlő

„A turisták már nem mernek ellátogatni ide” – anonim adatközlő

„A járvány és a háború miatt nem jönnek a turisták” – anonim adatközlő

„Sajnos sokat rontott az emberek érdeklődésén a háború, a termékek eladása is csökkent (lekvárok befőttek, kézműves termékek stb.)” – anonim adatközlő

A válaszokból láthatjuk, hogy az egykor virágzó ágazat mára teljesen megváltozott és átalakult, de még van jövője a falusi turizmusnak a Beregszászi kistérségben. Az adatközlők 43% szerint újraéled és visszafejlődik (33%) a falusi turizmus. Vannak, viszont akik úgy gondolják, hogy nem lesz változás (12%) és hogy teljesen eltűnik (10%) (30. ábra.).

30. ábra. A falusi turizmus jövője a kistérségben.

Egyelőre nem tudhatjuk mi is lesz a falusi turizmus jövője, de bízunk benne, hogy jó irányba fog változni. Kíváncsiak voltunk mit gondolnak, az adatközlők mire lenne szüksége a falusi turizmusnak, hogy újraéledjen a Beregszászi kistérségben. A válaszok különbözőek voltak, de annál jobb javaslatok voltak. Remélhetőleg a közeljövőben feltudjuk használni ezeket az ötleteket annak érdekében, hogy segítsünk a falusi turizmusnak újra virágozni. A legfőképpen a háború végére lenne szükség, hogy béke legyen, és újra nyugodtan érkezhessenek a turisták a Beregszászi kistérségbe.

„Békére van szükség” – anonim adatközlő

„Elsősorban hogy vége legyen a háborúnak, biztonságba érezhessék magukat nálunk a turisták. A járványügyi helyzet megszűnése. Utak állapotának rendbehozatala.” – anonim adatközlő

„Békére egész Ukrajna területén és ne eszkalálódjon a helyzet tovább. A remény hal meg utoljára, ezért reménykedünk. Minél később lesz béke annál nehezebb lesz az újraélesztése. Ha nincs fizetőképes kereslet nincs turizmus sem. A biztonság az elsődleges a turizmusba, ha lesz béke, akkor minden újraéled, mert az ember legfőbb tulajdonsága az élni akarás.” – anonim adatközlő

„Anyagi támogatásra és vendégekre akár külföldi vagy belföldi” – anonim adatközlő
„Érjen véget a háború. Stabilizálódjon a gazdasági helyzet. Ne legyenek áramkimaradások” – anonim adatközlő

3.3.1. A mélyinterjúk kutatás eredményei

A mélyinterjúk során legfőképpen a változásokra és a negatív tényezők hatásaira koncentráltunk. A Kárpátaljai Turisztikai Tanács segítségével utánajártunk, hogy a Beregszászi kistérség falvaiban kik voltak a főrendezői a falusi turizmusnak. Egyes településeknek van saját szervezője ezzel megkönnyítve a falusi turizmus szervezését. Interjúkat készítettem Mester Andrással, Szuhán Andrással, Csizmár Saroltával és Halász Lászlóval.

Mester András, a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács elnöke, KMKSZ (Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség) gazdasági-önkormányzati titkára és Mezőgecse előjárója. Mester András nem csupán a szervezője Mezőgecsében a falusi turizmusnak, de családjával együtt ők is fogadnak vendégeket 2006-óta. Mester András úgy gondolja, hogy a Beregszászi kistérség életében jelentős szerepet játszik a falusi turizmus. A turisztika fejlesztése volt a fő cél, amiért Mester András elkezdett falusi turizmussal foglalkozni. A szálláshelyek hiánya miatt kezdtek el szállást nyújtani a településen ezáltal gazdaságilag és turisztikailag a település is fejlődött

Több vendégház együtt működésével szervezték a falusi turizmust 2019-ben. Mezőgecsében főként szervezett csoportokat fogadtak, akiket a vendégházakban szállásoltak el. Különböző sajtó eseményeken, fesztiválokon vettek részt hogy reklámozzák a falusi turizmus működését Mezőgecsében. Prospektusokat publikáltak és saját honlapot készítettek Mezőgecse számára ahol falusi vendéglátás hirdetése is szerepel. A 2014 év után újra beindult a turizmus a térségben. Ezáltal az ezt követő évek sikeresek voltak gazdasági és turistaforgalmi szempontból. A turisztika rendezvényeket is sikeresen megtartották az évek során, ezáltal több turista látogatott és töltött időt Mezőgecsében. Az évek során többször megrendezésre került a faluban már tradíciónak számító böllerverseny és szilvalekvár fesztivál. A 2014 és 2019 között nagy mennyiségű turistaforgalom volt a faluban, kisebb és nagyobb turistacsoportok is érkeztek Mezőgecsébe.

A 2020–2021 év közt gyakorlatilag megállt a falusi turizmus. Nem érkeztek turisták a koronavírus okozta szigorítások miatt. Ezáltal nem volt forgalom a faluban. Mikkor már enyhülni látszott a helyzet és lett volna esély az újrakezdésre akkor 2022 februárjában kitört a háború Ukrajnában. A háború kitörése óta nem érkeztek turisták Mezőgecsébe. Szinte egy településen sem működik 2022–2023-ban a falusi turizmus a Beregszászi kistérségben.

Egykét faluban megtalálható néhány belföldi turista, akik 2–3 napot töltenek el az adott településen. A háború okozta károk miatt a falusi turizmus teljesen megállt. Egyelőre megállt a falusi turizmus viszont a potenciál megmaradt és legfőképp turistákra lesz szükség. Mezőgecsében egyelőre azért sem tudnak vendégeket fogadni, mivel a szállásadók többsége jelenleg nem tartózkodik az országban, a háború miatt elhagyni kényszerültek otthonaikat. Az áramkimaradások is megnehezítették a szállásadók dolgát. Mester András úgy gondolja Mezőgecse a háború végéig nem fog vendégeket fogadni.

A falusi turizmus jövője még él, hiszen a potenciál megvan benne. A háború vége a falusi turizmus kezdettét jelentheti. A háború végével a KMTT (Kárpátaljai Magyar Turisztika Tanács) továbbra is tervezi a gasztronómiai fesztiválok szervezését, reklámanyagokat és a falusi turizmus népszerűsítését is. A békével újraindulhat a turizmus.

Szuhán András Bene egykori polgármestere és a falusi turizmus szervezője. Szuhán András 1998 lett polgármester ezáltal több befolyása lett a településre. Mindenképp szeretne volna fejleszteni a falut ezért 1999 elkezdtek falusi turizmussal foglalkozni. Szuhán András nemcsak a szervezője volt a falusi turizmusnak Benében, de ő maga is a feleségével Szuhán Klárával fogadtak vendégeket és megnyitották a Szuhán Klára és András vendégházat a turisták számára. Magyarországon gyűjtötte a tapasztalatokat és az ötleteket. A Szuhán család már lassan 25 éve falusi turizmussal foglalkozik.

A Beregszászi kistérség számára a falusi turizmus nagyon jövedelmező, hiszen a turisták itt töltött ideje fejleszti a gazdaságot. A falusi turizmus kezdetével egy új jövedelmet biztosítottak a falusiaknak. Irodákon keresztül szervezték a falusi turizmust. Már akkoriban is weboldalakon keresztül hirdették a szállásokat.

A 2019-es év a Benei településnek is még sikeresnek bizonyult. Folyamatosan érkeztek a turistacsoportok, akik idegenvezetést is vettek igénybe. Külföldi és belföldi turisták is érkeztek a Beregszászi kistérségbe ezáltal fellendítve a gazdaságot. Szuhán András szerint 2019-ben még hetente több turistacsoport is érkezett.

A 2020 és 2021 évek megviselték a falut és a szállásadókat is, hiszen elvesztették a bevételük egy részét, mivel nem érkeztek turisták a kistérségbe. A gazdaság is romlott, hiszen már nem utaztak ide hetente turisták, akik itt szerették volna elkölteni a pénzüket. Kezdett lassanként visszaindulni 2021-ben a turistaforgalom viszont ez nem tarthatott sokáig, hiszen a háború kitörése miatt a turisták nem mertek az országba utazni. A 2022 év még nagyobb csapásnak mondható a falusi turizmus számára, mint az azt megelőző koronavírus. Mivel nem érkeztek turisták nagyon sok szállásnak be kellett zárnia, mivel veszteséges volt számukra a szállás fenntartása. Érkezett pár belföldi turista már 2023-ban, akik egy pár napra érkeznek a

településre, de ez még mindig nem elég arra, hogy újra beinduljon a falusi turizmus. A béke a legszükségesebb a falusi turizmus újraélesztéséhez.

Halász László a Beregszászi járási állami közigazgatási hivatal művelődés és turisztikai osztályának egykori vezetője, a falusi turizmus szervezője Mezővárban. Halász László már több mint 20 éve foglalkozik falusi turizmussal a Beregszászi kistérségben. Az elején sok nehézséggel indult a falusi turizmus útja, de a nehézségeket legyőzve az évek során beindult a falusi zöld turizmus. Halász László egy magyarországi látogatás során hallott először a falusi turizmus lehetőségéről. Itt merült fel először az az ötlet, hogy ők is fogok, turizmussal foglalkozzanak. Az első évben már 2–3 csoport érkezett és az évek során ez mindig bővült ezáltal azt biztosítva, hogy a Beregszászi kistérség falusi turizmusa, növekedjen és fejlődjön az évek során.

Beregszászi kistérségben mindig fontos volt a falusi zöldturizmus. Már a kezdetektől fogva hasznos volt egy ilyen fajta lehetőség az emberek számára. Sajnos az évek során nagyon sok minden gátolta a Beregszászi kistérség falusi turizmusa fejlődését. Gazdaságilag is nagyon előnyös volt falusi turizmussal foglalkozni, hiszen ezáltal több munkalehetőséget tudtak kínálni a falun élő embereknek. Nagyobb bevétele lett az adott falunak ahol falusi turizmussal foglalkoztak az évek során. Plusz jövedelem volt mindenki számára. Hiszen nemcsak a szállásadók nyertek abból, hogy turisták érkeztek a faluba, de a faluban lévő kisebb üzletekre is pozitívan hatott, hiszen a turisták a falun belül is vásároltak. A falun belül kézműves dolgokat is készítettek eladásra. Már 2019-re nagyon sokat fejlődött a falusi zöldturizmus, hiszen már ekkora majdnem szinte minden községben alakultak turista szervezetek. A falusi turizmus szervezésén belül megpróbálták minél több napos programokat létrehozni a turisták számára, hogy minél több időt töltsenek a településeken. Több napos programokon lehetett részt venni ahol nemcsak a falvak nevezetességeit mutatták be a turistáknak, de megpróbálták bemutatni Kárpátalja minden szépségét az ide látogató turisták számára. Külföldön és belföldön is hirdették a Beregszászi kistérség falusi turizmusát nemcsak közösségi portálokon, de külföldi és belföldi rendezvényeken is. A 2019-es évre már nagyon jól kialakul a falusi turizmus és megalapozott jövője volt. Szinte minden településre látogattak el már vendégek. A megye és a járás segítségével falusi turizmus sokkal többet fejlődött volna 2019-ben. Fellendülés volt a falusi turizmus szempontjából a 2019-es év. Falusi turizmus kezdetétől egészen 2019-ig hatalmas fejlődésen ment át a falusi turizmus a Beregszászi kistérségben és egész Kárpátalján is. A szállást nyújtó családok is fejlesztették a szállásaikat, hogy minél jobban megfeleljen a turisták igényeinek. A borászok és az ajándékokat (szuveníreket) gyártók is fejlesztették magukat, mivel látták a potenciált a falusi

turizmusban. Búcsúesteket is szerveztek a turisták számára ahol falusi csoportok is felléptek ezáltal minél felejthetlenebb élményt biztosítva a turistáknak. Nagyon jó úton haladt a falusi turizmus. Nem csak a turisták számára biztosítottak lehetőségeket, de a falusi turizmussal foglalkozó személyek számára is biztosított a magyar kulturális szövetség és Mester András képzéseket, ahol fejleszteni tudták magukat a vállalkozók. A képzések segítségével még több embert tudtak bevonni a falusi turizmus szervezésébe, hiszen szükség volt a tapasztalt és gyakorlott szakemberekre. A koronavírus 2020-ban és 2021-ben padlóra küldte a falusi turizmust. Nagyon kevés turistacsoport volt, akik elmertek látogatni a megyébe. Nem csak a turisták nem mertek ellátogatni ide, de a szállásadók is sokkal zárkózottabbak lettek. A negatív reklám, ami a koronavírussal érkezett meggátolta azt, hogy folytatódjon a falusi turizmus ebben az időben. Koronavírus végével, új lendülettel indult a falusi turizmus. Újra kapcsolatba léptek a turista irodákkal és próbálták beindítani a programokat is a turisták számára. Tulajdonképpen újraindult egy új lehetőség arra, hogy visszaállítsák a falusi turizmus régi formáját. Viszont ezek a tervek soha nem valósulhattak meg, hiszen 2022-ben kitört a háború Ukrajnában. Háború kitörése hatalmas bélyeget hagyott a falusi turizmuson. Hiszen a Beregszászi kistérségben nagyon sok magyarországi vendég érkezett, de a háború kitörésével már nem mertek ide jönni a turisták. Sok negatív reklámot kapott a Beregszászi kistérség falusi turizmusa. Képtelenség volt arról meggyőzni turistákat és a turista szervezeteket, hogy biztonságos a megyébe turistákat küldeniük. A falusi turizmusnak mindig van és lesz esélye az újjáépítésre. Most a legfontosabb elsősorban az, hogy rendeződjön a helyzet Ukrajnában. Mindenképp biztosítani kell a turisták számára a biztonságot. A két legnagyobb visszatartó erő (koronavírus, háború) nem történt volna meg akkor a 2019-es adatokat nézve mára a falusi turizmus kifejlődhetett volna, akár magyarországi szintre is. Gazdaságra is jó hatással lett volna, ha a fejlődés folytatódott volna.

Csizmár Sarolta a Beregszászi Járási Falusi Turizmus Szövetség elnöke. Csizmár Sarolta még 1995-ben kezdett el falusi turizmussal foglalkozni. Az évek során 2010 és 2012 re fejlődött ki annyira a falusi turizmus, hogy már érezhető volt a hatása a gazdaságra. Ezekre az évekre, mert annyira felfejlődött a falusi turizmus hogy 8–9 falu is belevágott a falusi turizmussal való foglalkozásban. Csizmás Sarolta több faluban is szervezett falusi turizmust, mint például: Mezővári, Borzsova, Orvoszi, Csetfalva, Nagymuzsaly, Mezőgecse, Bégány, Kovászó, Déda. Az évek során egyes falvakban 10–16 család is foglalkozott falusi turizmussal. Azokban az években ez jelentős bevételnek számított, azért mert akkor még a befektetett pénz a nyersanyag sokkal olcsóbb volt, mint most ezért több volt a bevétel. A falusi vendéglátás keretein belül reggelit és vacsorát is biztosítottak a vendégeknek, hiszen ez

az igazi falusi turizmus, legalábbis Kárpátalján így gondolják. A falusi turizmussal való foglalkozásnak hála nagyon sok családnak ez adott lehetőséget arra, hogy felújítást és újítást tudjon végrehajtani. Ezekben az években a legfőbb renoválást a fürdőszobákon és a szobákon végezték el, hogy minél kényelmesebb legyen a turisták számára. A mostani áremelkedés előtt olyan bevételük volt a falusi turizmussal foglalkozó embereknek hogy ez nem csak a megélhetésüket biztosította, de fejlesztési lehetőséget is nyújtott számukra. Nem csak gazdaságilag volt jó hatással a Beregszászi kistérségre a falusi turizmus, de a programok megújítása szempontjából is. Tehát kulturális fejlődés szempontjából is, a falu számára egy fejlődést jelentett. A faluban élő zenészek és táncegyüttesek is részesültek falusi turizmus jövedelmeiből, hiszen ők biztosították a turisták szórakozását. Nem csak szállást és étkezést biztosítottak a turisták számára, de idegenvezetést is. Falusi turizmusnak nemcsak helyi szinten van gazdasági jelentősége, de járási és megyei szinten is. A fesztiválok szervezése is a turisták számára történt, hogy minél több időt töltsenek a kistérségben. Csizmár Sarolta sok fesztiválon részt vett, mint társszervező ilyen fesztivál volt a Mezőgecse bölléerverseny és lekvárfőző fesztivál. Csetfalván töltött káposzta fesztivál volt. Nagymuzsalyban pedig arany gulyásfesztivál. A Nagymuzsalyi aranybányáról kapta a nevét a gulyásfesztivál így lett arany gulyásfesztivál. Tehát az egyik legnagyobb hozadéka a falusi turizmusnak, ezeknek a fesztiváloknak a szervezése és létrejötte. Hiszen ezek a fesztiválok nagy tömegeket mozgósítottak meg. Ukrajna minden megyéből és külföldről is érkeztek ezekre a fesztiválokra turisták. Csizmár Sarolta nem csak, mint a falusi turizmus szervezője ékesíti a Beregszászi kistérséget, de egykoron ő is fogadott turistákat a saját házában, ami a hegyekben található Felsőgerebenen. Itt nemcsak szállást kínált a turistáknak, de az átutazó vendégeknek ellátást is biztosított. Borzsován is kínált szálláshelyet a turistáknak. Már 1995-ben, amikor elkezdtek falusi turizmussal foglalkozni a Beregszászi kistérségben nem ment minden zökkenőmentesen, de nem adták fel. A turizmusnak, ennek az ágazata nem egyik napról a másikra épült ki itt a Beregszászi kistérségben, hanem évek során lassanként fejlődött fel oda ahol tart. Mint magánvállalkozó 2002-ben kezdett falusi turizmussal foglalkozni Csizmár Sarolta. A falusi turizmus jövője nagyon szépen alakult 2019-ig. A főbb turistacsoportok a Beregszászi kistérségbe Magyarországról és Ukrajnán belülről érkeztek. Tömegesen érkeztek 2019-ig a turisták habár a legelső visszaesést akkor érezte meg a falusi turizmus, amikor 2014-ben fegyveres konfliktus tört ki. Először 2014 után féltek ide érkezni turisták, de a Bethlen Gábor alapból biztosított utazási támogatást és ezáltal fokozatosan újra elkezdtek érkezni a Beregszászi kistérségbe a turisták. Szinte minden hétvégén érkeztek belföldi és külföldi turisták is egyaránt a Beregszászi kistérségbe 2019-ig.

Viszont 2020-ban és 2021-ben nem volt turistaforgalom a Beregszászi kistérségben. A koronavírus után 2021 nyarán már kezdtek elvétve turisták érkezni. A turisták érkezésével 2021-ben Beregszászi kistérségben megtartották a Magyar konyha hetét is. A szervezők abban bíztak, hogy miután véget ér a koronavírus újra nagy erővel indulhat be a falusi turizmus a Beregszászi kistérségben már megrendelések is érkeztek 2022-es évre mikor is kitört Ukrajnában a háború. Minden leállt 2022 óta. Akadnak kisebb belföldi csoportok 2023-ra, akik a Beregszászi kistérségbe érkeznek. Ám sajnos magyarországi vendégek még mindig nincsenek. A legnagyobb kárt a háború a humán erőforrásban ejtette mivel leállt a turistaforgalom nem volt bevétel és ezért nagyon sok család arra kényszerült, hogy elhagyja Ukrajnát. Csizmás Sarolta úgy gondolja, hogy a háború után béke lesz és nyugalom akkor lesz remény a falusi turizmus megújulásának. Falusi turizmust újra fel kell térképezni a jövőben, hogy megtudjuk, hogy mivel rendelkezik, és miket tudunk a javunkra fordítani. Egyelőre nem biztos, a jövőkép, de az biztos, hogy az infláció miatt az árak nagyon magasra felemelkedtek. Ezért nem biztos, hogy továbbra is meg fogja érni falusi turizmussal foglalkozni. Remény mindig is lesz a falusi turizmus újraindulására, a legszükségesebb dolog a béke hogy újra tudjon indulni a falusi turizmus. A tapasztalattal, amit az évek során gyűjtöttek a falusi turizmus szervezői sokat segítenek majd a falusi turizmus újraindulásánál, ha befejeződik a háború. Az ő tudásukkal és tapasztalataikkal Csizmár Sarolta véleménye szerint falusi turizmus gyorsan visszaállna a régi alapokhoz.

A falusi turizmusnak 2019-ben már olyan alapja volt, hogy ha nem lépnek közben ezek a visszatartó erők, akkor most már tömegesen érkeznének a turisták a Beregszászi kistérségben és a gazdaságban is hatalmas szerepet kapna. Már nem csak Magyarországi és belföldi turisták lennének, de különböző Európai országokból is érkeztek volna a turisták. A szállások és az infrastruktúra is fejlődött volna az évek során.

KÖVETKEZTETÉSEK

A kutatásunk során sok új dolgot tudtunk meg a falusi turizmus helyzetéről. A szakirodalom áttekintésével rálátást szereztünk a falusi turizmus funkciójára, adottságaira és lehetőségeire. Kutatásunk során sok új emberrel sikerült megismerkednünk, akik nagyon jártasak voltak a falusi turizmus témájában. A mélyinterjúk és a kérdőív segítségével sikerült összegyűjtenünk különböző véleményeket ezáltal az adatok hasznosak és tanulságosak voltak.

Kutatásunk alapján a falusi turizmusnak nagy szerepe van a Beregszászi kistérségben. Falusi turizmus már a kilencvenes évektől jelen van a Beregszászi kistérségben, de még nem olyan régen vált felkapottá. Gazdaságilag és kulturálisan is növelte a Beregszászi kistérséget, mivel külföldről és belföldről is elkezdtek turisták, akik itt szálltak meg több napra. Ezáltal biztosítva a falusiaknak plusz mellékjövedelmet. A falusi turizmus nem csak bevételt biztosított az emberek számára, de sokan felújítást is tudtak végezni a szállásokon. Kulturális szempontból is hasznos a falusi turizmus, hiszen az ide látogató turisták számára az itt élő emberek próbálták minél jobban bemutatni a kultúránkat. Falusi turizmus létrejöttével nagyon sok új fesztivált indítottak annak reményében, hogy ez majd jobban vonzza a turistákat. Az adatközlők válaszai alapján ezek a fesztiválok kerültek megrendezésre a Beregszászi kistérségben: böllerverseny, lekvárfőző fesztivál, arany gulyás fesztivál, barack fesztivál, szüreti bál, bogrács fesztivál, falunapok, gasztro- és borfesztivál, lecsó fesztivál, vadász fesztivál. Az adatok alapján 2019-ig falusi turizmus virágzott és fejlődött a Beregszászi kistérségben. A településeken már nemcsak szállást kínáltak, de sok mást, is mint például: kulturális rendezvényeket, fesztiválokat, idegenvezetést, fordítást és kézműves ajándékokat is készítettek. Viszont 2020-tól egészen napjainkig pedig annyi hátráltató tényező történt, hogy sajnos a falusi turizmus szinte leállt a Beregszászi kistérségben. Hátráltató tényezőnek számított 2020–2021 években kitört világjárvány és a 2022-ben kitört háború. A Beregszászi kistérségben élő emberek bíznak abban, hogy a jövőben újra beindul a falusi turizmus.

Megállapítható, hogy ha véget ér a háború, akkor újra beindulhat a falusi turizmus, hiszen ha béke és biztonság lesz, akkor újra érkehetnek a külföldi és belföldi turisták is egyaránt. A potenciál még most is megvan, a falusi turizmusban a legtöbb szállás még megvan, a kistérségben ezáltal ők bármikor beindulhatnak. A fesztiválok megrendezésével is sok érdeklődött lehet majd a Beregszászi kistérségbe vonzani. Az újjáépülésre időre lesz szükség, de nem lehetetlen az adatközlőktől begyűjtött adatok alapján.

ÖSSZEGZÉS

A szakdolgozatunk témája a Beregszászi kistérség falusi turizmusában bekövetkezett változások vizsgálata az utóbbi években. A szakdolgozatunk fő célja hogy bemutassuk a Beregszászi kistérség turizmusát, és megismerjük, hogy milyen változásokon ment keresztül az elmúlt évek során. A falusi turizmus fő hátráltató erői a koronavírus és a háború volt. Ezeknek a hatásait szeretnénk volna tanulmányozni a falusi turizmusra.

A célok elérése érdekében szakirodalmi áttekintést végeztünk ezek után bemutattuk a falusi turizmust és a Beregszászi kistérség településeit. A kutatás érdekében kérdőíves felmérést végeztünk az adott településeken a falusi turizmussal foglalkozó vállalkozókkal. A mélyinterjúkat a falusi turizmust szervező személyekkel végeztük el. Akik sok év tapasztalatát osztották meg velünk az interjú során. Elmondták véleményüket a falusi turizmus egykor és jelenlegi helyzetéről.

A munkánk készítése folyamán szekunder és primer kutatási módszereket is alkalmaztunk, hogy a témát több oldalról is meg tudjuk vizsgálni. A munka 3 fő fejezetből áll. Az első két fejezet a szakirodalmi áttekintésen alapul. Szakirodalmi feldolgozás mellett a kutatásunk kérdőíves kutatás és interjúkon alapszik. A kérdőív a falusi turizmussal való személyek adatait vizsgálja, a területi adottságokat, amik használhatóak a terület népszerűsítésére, az elmúlt évek során végbement változásokra és a falusi turizmus jövőjére fókuszál.

A kérdőívben és a mélyinterjúkban összegyűlt adatok alapján megalapítható, hogy 2019-ig szinte minden településen foglalkoztak falusi turizmussal, szállást kínáltak és turistákat fogadtak. Az étkezésen és a szálláson kívül sok mással is bővült a kínálat. Saját kézműves dolgokat kínáltak a faluba érkező turisták számára, fordítást is biztosítottak és idegenvezetést is nyújtottak, ha a turisták igényelték. A falusi turizmus által szerették volna biztosítani a turistáknak, hogy megismerjék a vidéket és a kultúrát. Az adott településeken is adottak látnivalók, amik érdekesek lehetnek a turisták számára. Minél több programot biztosítottak a turisták számára annál tovább maradtak, ezáltal fejlődött a gazdaság. A falusi turizmusnak nagyon sok pozitív hatása van, de az egyik legfontosabb az, hogy munkát biztosít az emberek számára. Folyamatosan érkeztek a turisták 2019-ben a régióba mivel sok lehetőség állt fent. Tanfolyamokat és fejlesztési lehetőségeket biztosítottak a szállásadók számára.

A 2020-as évtől kezdve már hanyatlásnak indult a falusi turizmus. Hiszen a koronavírus miatt senki, nem mert utazni ezáltal nem volt forgalom, nem volt bevétel. Nemcsak a turisták féltek utazni, de a vendégfogadók sem mertek vendégeket fogadni. Mikor már javulni látszott a helyzet és már érkezett néhány turistacsoport a kistérségbe addigra 2022-ben kitört Ukrajna szerte a háború. Ami végképp megnehezítette a falusi turizmussal való foglalkozást. Egyelőre a háború kitörése óta nem érkeznek turisták. Viszont a háború végével mindenki arra számít, hogy újra virágozni fog a falusi turizmus.

РЕЗІЮМЕ

Сільський туризм – це сектор туризму, що розвивається і має великий потенціал. Краса та можливості сільського життя можуть приваблювати туристів, змушуючи їх обирати відпочинок у селі як місце призначення. Сільський туризм пропонує не лише цікаві атракції, але й дешевші варіанти проживання для туристів. Звичайно, це також може принести користь тим, хто бронює сільський туризм, оскільки він може бути джерелом доходу або побічним доходом.

Предметом моєї дипломної роботи є дослідження змін у сільському туризмі в Берегівському субрегіоні за останні роки. Основна мета моєї дипломної роботи - представити туризм Берегівського субрегіону та дізнатися про зміни, яких він зазнав за останні роки. Основними факторами, які перешкоджали розвитку сільського туризму, були коронавірус та війна. І ми хотіли би дослідити їхній вплив на сільський туризм.

Для досягнення поставленої мети я провела огляд літератури, після чого представила сільський туризм та населені пункти Берегівського субрегіону. З метою дослідження я провела анкетування підприємців, які займаються сільським туризмом у відповідних муніципалітетах. Глибинні інтерв'ю були проведені з особами, які організують сільський туризм. Під час інтерв'ю вони поділилися зі мною своїм багаторічним досвідом. Вони поділилися своїми поглядами на минуле і теперішню ситуацію в сільському туризмі.

Загалом анкету заповнили 50 осіб. Це можна пояснити тим, що в Берегівському субрегіоні не так багато людей займаються сільським туризмом, або ті, хто займався сільським туризмом, були змушені припинити свою діяльність через війну чи виїхати за кордон. Результати показують, що більшість людей, які займаються сільським туризмом у Берегівському субрегіоні, – це жінки (82%) і лише (18%) чоловіки. Більшість респондентів (48%) оцінили 2019 рік як хороший рік для туризму. Меншість (16%) вважає, що рік був набагато слабшим, ніж очікувалося (16%). 12% оцінили його як середній, а 8% - як катастрофічний. Як бачите, результати неоднозначні, але більшість відсотків свідчать про те, що 2019 рік був успішним для більшості респондентів. Я запитала респондентів, чи були у них відвідувачі з 2020 року (до і після війни, під час війни). Дані анкети показують, що з 2020 року були внутрішні (66%) туристи. До населених пунктів Берегівського субрегіону прибували внутрішні туристи з інших регіонів України. Іноземним туристам у субрегіоні не так пощастило - лише

16% респондентів приймали іноземних туристів протягом останніх років. Це означає, що 84% не приймали іноземних туристів з 2020 року. Більшість респондентів (48%) вважають роки після 2019 року катастрофічними. Тому що, як я вже згадував вище, 2020 рік - це рік туризму. З 2019 року помітні зміни у сільському туризмі. 56% опитаних вважають, що сільський туризм поступово занепадав протягом останніх років, але є надія на відновлення. На жаль, 24% респондентів вважають, що займатися сільським туризмом більше не варто, оскільки, якщо немає гостей, вони не мають доходу, щоб утримувати себе. Відповіді показують, що колись процвітаючий сектор змінився і трансформувався, але у сільського туризму на Берегівщині все ще є майбутнє. Утім, потенціал сільського туризму в Берегівсько-Бергенському регіоні все ще існує, але майбутнє у сільського туризму все ще є. Дехто, однак, вважає, що змін не буде (12%) і що він повністю зникне (10%).

На основі даних, зібраних в анкеті та глибинних інтерв'ю, можна встановити, що до 2019 року майже всі муніципалітети були залучені до сільського туризму, пропонуючи житло та приймаючи туристів. Окрім харчування та проживання, пропонували багато інших послуг. Вони також пропонували власні ремесла туристам, які прибували до села, надавали послуги перекладачів та проводили екскурсії на прохання туристів. Через сільський туризм вони хотіли забезпечити туристам можливість познайомитися з сільською місцевістю та культурою. У селах також є пам'ятки, які можуть зацікавити туристів. Чим більше програм було запропоновано для туристів, тим довше вони залишалися, розвиваючи таким чином економіку. Сільський туризм має багато позитивних ефектів, але одним з найважливіших є те, що він забезпечує людей робочими місцями. Забезпечено курси та можливості для розвитку

Починаючи з 2020 року, сільський туризм занепадає. Через вірус корони ніхто не наважувався подорожувати, тож не було ні трафіку, ні доходів, ні сільського туризму. Не тільки туристи боялися подорожувати, а й господарі боялися приймати гостей. Саме тоді, коли ситуація, здавалося, покращувалася, і в регіон прибувало все більше туристів, у 2022 році по всій Україні почалася війна. Це ускладнило ведення сільського туризму. З початку війни туристи не приїжджали в регіон жодного разу. Однак із закінченням війни всі очікують, що сільський туризм знову процвітатиме.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Bainé Szabó Bernadett: A falusi turizmus ökonómiai kérdései, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar, Vállalatgazdaságtani Tanszék, Debrecen
2. Berghauer S. 2012: A turizmus mint kitörési pont Kárpátalján (?) (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében), Phd értekezés, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola, Pécs.
3. Berghauer S.-Sass E. (szerk.) 2019: A kárpátaljai magyarság turizmusfejlesztési stratégiája. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács, Beregszász.
4. Berghauer Sándor: Kárpátalja turizmusa, Főiskolai jegyzet, Földtudományi Tanszék, Beregszász – 2012
5. Gonda Tibor. 2016: A turisztikai termékfejlesztés elméleti alapjai, Felelős kiadó: PTE KPVK.
6. Jenkei, L. 1996: A falusi turizmus helyzete Magyarországon. FTOSZ MTA RKK Szombathely, pp. 97-101.
7. Kabai R. 2001: Falusi turizmus és tájvédelem, In: Turizmus Bulletin évf. 2001/1. szám.
8. Kovács D. (2000): „Falusi és vidéki turizmus” értelmezések a nemzetközi szakirodalomban. In: A falusi turizmus hagyományai. Szerk.: Kovács D. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003. 57-68.
9. Nagy Adrienn (Gödöllő, 2007.): A turizmus tendenciáinak vizsgálata Magyarországon, Konzulens: Dr. Káposzta József, Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Tudományos Diákköri Konferencia.
10. Pealer Gy. 1939: A magyar turistaság feladatai Kárpátalján. Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében, Turisták Lapja, LI. évf. 7. sz.
11. Sass Enikő, Berghauer Sándor: Helyzetkép az Egán Ede Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Program turizmusra gyakorolt hatásairól. In: Berghauer, S; Dávid, L D; Dnyisztrjanszkij, M; Fodor, Gy; Gergely, L; Gönczy, S; Izsák, T; Mocá, A; Molnár, D I; Molnár, J; Nagy, T; Oláh, N; Papp, G; Sass, E; Scsuka, H; Tóth, A; Vince, T; Virván, O (szerk.).

Társadalomföldrajzi folyamatok Kelet-Közép-Európában: problémák, tendenciák, irányzatok: Nemzetközi földrajzi konferencia Beregszász, 2020. március 26–27, 2. kötet, Ungvár, Ukrajna : RIK-U Kiadó.

12. Sass Enikő. 2019: A kárpátaljai Bereg-vidék falusi turizmusának jellemzése egy empirikus kutatás alapján, a Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskola PhD hallgatója, témavezető: Dr. Szabó Géza.
13. Sass, E. (2019). A kárpátaljai Beregvidék falusi turizmusának helyzete és fejlődési lehetőségei (Doctoral dissertation, PhD-értekezés. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola), p.196.
14. Sulyok J. 2014: Az okoturizmus helyzete Magyarországon. Turizmus Bulletin, Magyar Kiadó Zrt. Vol. 16.
15. Szerkesztette: Sass Enikő és Berghauer Sándor, 2019, írta: Berghauer Sándor, Fodor Gyula, Karmacsi Zoltán, Sass Enikő, Tóth Attila: Kárpátalja magyarlakta területeinek turisztikai helyzetfelmérése, Kutatási beszámoló, Gáborprint, BEREGSZÁSZ, 2019, KÁRPÁTALJAI MAGYAR TURISZTIKAI TANÁCS,
16. Tarpai József: A természeti és társadalmi erőforrások szerepe Kárpátalja turizmusfejlesztésében és hatása a területfejlesztésre. PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola, Pécs, 2013

Internetes forrás

1. <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2849673-zakarpatta-za-rik-zarobilo-ponad-85-miljona-turisticnogo-zboru.html>, (Hozzáférés: 2020).
2. https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/jandala_2modul.pdf , Dr Jandala Csilla, (Hozzáférés: 05.11.2020).
3. https://www.vizugy.hu/uploads/csatolmanyok/160/cigand_tajekoztato_videki_turizmus_a5.pdf, A vidéki turizmus, Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (I. ütem) Tájgazdálkodási Kézikönyvsorozat, Kiadja a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nyomda: D-Plus Kft., 2008. (Hozzáférés: 11.11.2022).

4. <https://ridikul.hu/cikk/2019/06/29/karpataljan-is-nyaralhatsz-a-napraforgok-mutatjak-hogy-merre/>, (Hozzáférés: 2023, április).
5. <http://ukrskr.com.ua/zakarp/beregivskiy/gecha-beregivskiy-rayon-zakarpatska-oblast>, (Hozzáférés: 2023, április).
6. <https://kmmi.org.ua/regiok/telepulesek/beregszaszi-jaras/mezo-gecse>, (Hozzáférés: 2023, április).
7. Történelmi összefoglaló. URL8: <http://users.atw.hu/mezogece/reformatus.html>, (Hozzáférés: 2023, április).
8. <https://karpaty.rocks/bene>, (Hozzáférés: 2023, április).
9. http://beregovo.today/NewsOpen/id_news_251257, (Hozzáférés: 2023, április).
10. <https://karpaty.rocks/chetfalva>, (Hozzáférés: 2023, április).
11. http://beregovo.today/NewsOpen/id_news_281305 (Hozzáférés: 2023).
12. <https://tochka-na-karte.ru/Goroda-i-Gosudarstva/10740-Muzhievo.html>, (Hozzáférés: 2023, április).
13. <http://ukrskr.com.ua/zakarp/beregivskiy/gat-beregivskiy-rayon-zakarpatska-oblast>, (Hozzáférés: 2023, április).
14. <https://zakarpattyachko.com.ua/naseleni-punkty/beregivskyj-rajon/janosi.html>, (Hozzáférés: 2023, április).
15. <https://zakarpattyachko.com.ua/naseleni-punkty/beregivskyj-rajon/orosievo.html>, (Hozzáférés: 2023, április).
16. <https://go-to.rest/blog/divovizhni-hrami-v-seli-chetfalva/>, (Hozzáférés: 2023, április).
17. http://beregovo.today/NewsOpen/id_news_511793, (Hozzáférés: 2023, április).
18. <http://www.derev.org.ua/zakarp/muzhievo.htm>, (Hozzáférés: 2023, április).

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. **ábra.** A szállások napraforgó általi minősítése.
2. **ábra.** A Beregszászi kistérség falvainak elhelyezkedése.
3. **ábra.** A Benei református templom.
4. **ábra.** A hét vezér szobra.
5. **ábra.** A Mezővári református templom.
6. **ábra.** Pro libertate-szobor.
7. **ábra.** Csetfalvai református templom.
8. **ábra.** Csetfalvai katolikus templom.
9. **ábra.** Nagyborzsovai református templom.
10. **ábra.** Nagymuzsalyi romtemplom.
11. **ábra.** Nagymuzsalyi református templom.
12. **ábra.** Gáti református templom.
13. **ábra.** Rákóczi-szobor.
14. **ábra.** A Sárosoroszi református templom.
15. **ábra.** Mezőgecei Kajdy-kúria.
16. **ábra.** Falusi turizmussal foglalkozó települések a Beregszászi kistérségben.
17. **ábra.** Az adatközlők korcsoport szerinti megoszlása.
18. **ábra.** Turisztikai látnivalói és vonzerői a településeknek.
19. **ábra.** Hány éve foglalkozik falusi turizmussal?
20. **ábra.** Települések.
21. **ábra.** Vendégházak minősítése.
22. **ábra.** Jövedelem.
23. **ábra.** Miért kezdett el falusi vendéglátással foglalkozni?
24. **ábra.** Ellátás.
25. **ábra.** Szolgáltatások.
26. **ábra.** 2019-es (COVID-járvány előtti) évet a falusi turizmus szempontjából.
27. **ábra:** 2019-től napjainkig (COVID-járvány, háborús időszak) a falusi turizmus helyzete.
28. **ábra.** Koronavírus és a háború hatásai a falusi turizmusra.
29. **ábra.** A falusi turizmus változása 2019-óta.
30. **ábra.** A falusi turizmus jövője a kistérségben.

MELLÉKLETEK

1. melléklet

A Beregszászi városi tanács 2020.12.14 döntése a Beregszászi kistérség felosztásáról. (A dokumentumot Beregszászi városi tanácstól származik, Babják Zoltán pecsétjével)

		
УКРАЇНА		
БЕРЕГІВСЬКА МІСЬКА РАДА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ		
2 сесія УІІІ скликання		
Р І Ш Е Н Н Я		
14.12.2020	Берегове	№ 10
Про утворення старостинських округів Берегівської міської територіальної громади		
<p>З метою забезпечення представництва інтересів жителів населених пунктів сформованої Берегівської міської територіальної громади, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 572-р від 13.05.2020 року № Про затвердження перспективного плану формування територій громад Закарпатської області», враховуючі Постанову Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 року № 807, керуючись пунктом 1 частини 3 статті 26, частиною 1 статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Берегівська міська рада вирішила:</p>		
<p>1. Утворити на території Берегівської міської територіальної громади 14 (чотирнадцять) старостинських округів, а саме:</p>		
<p>1.1. Яношівський старостинський округ з центром в селі Яноші, до складу якого входять території сіл Яноші, Балажер;</p>		
<p>1.2. Гатянський старостинський округ з центром в селі Гать до складу якого входять території сіл Гать, Чикош-Горонда ;</p>		
<p>1.3. Гечанський старостинський округ з центром в селі Геча , до складу якого входить територія села Геча.</p>		
<p>1.4. Кідьошський старостинський округ з центром в селі Кідьош, до складу якого входить територія села Кідьош.</p>		
<p>1.5. Великобактянський старостинський округ з центром в селі Велика Бакта, до складу якого входить територія села Велика Бакта.</p>		
<p>1.6. Бадалівський старостинський округ з центром в селі Бадалово, до складу якого входить територія села Бадалово.</p>		
<p>1.7. Галаборський старостинський округ з центром в селі Галабор , до складу якого входить територія села Галабор .</p>		
<p>1.8. Бенянський старостинський округ з центром в селі Бене складу, до якого входить територія села Бене.</p>		
<p>1.9. Боржавський старостинський округ з центром в селі Боржава, до складу якого входить територія села Боржава.</p>		
<p>1.10. Варівський старостинський округ з центром в селі Вари, до складу якого входить територія села Вари.</p>		

1.11. Мужіївський старостинський округ з центром в селі Мужієво, до складу якого входить територія села Мужієво.

1.12. Оросіївський старостинський округ з центром в селі Оросієво, до складу якого входить територія села Оросієво.

1.13. Четфалвівський старостинський округ з центром в селі Четфалва, до складу якого входить територія села Четфалва.

1.14. Чомський старостинський округ з центром в селі Чома, до складу якого входить територія села Чома.

2. Визначити, що:

2.1. За адресою: село Яноші, вул. Шевченка, 41 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Яношівського старостинського округу;

2.2. За адресою: село Гать, вул. Головна, 56 а Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Гатянського старостинського округу;

2.3. За адресою: село Геча, вул. Світанку, 36 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Гечанського старостинського округу;

2.4. За адресою: село Кідьош, вул. Петафі, 29 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Кідьошського старостинського округу;

2.5. За адресою: село Велика Бакта, вул. Свободи, 10 а Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Великобактянського старостинського округу;

2.6. За адресою: село Бадалово, вул. Мартірок, 224 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Бадалівського старостинського округу;

2.7. За адресою: село Галабор, вул. Велика, 42 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Галаборського старостинського округу;

2.8. За адресою: село Бене, вул. Ракоці, 65 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Бенянського старостинського округу;

2.9. За адресою: село Боржава, вул. Кошута, 1 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Боржавського старостинського округу;

2.10. За адресою: село Вари, вул. Малом, 6 Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Варівського старостинського округу;

2.11. За адресою: село Мужієво, вул. Візька, 1 а Берегівського району Закарпатської області, знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Мужіївського старостинського округу;

2.12. За адресою: село Оросієво, вул. Пекарська, 1 Берегівського

району Закарпатської області , знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Оросіївського старостинського округу;

2.13. За адресою: село Четфалва , вул. Петефі, 92 Берегівського району Закарпатської області , знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Четфалвівського старостинського округу;

2.14. За адресою: село Чома , вул. Петефі, 49 Берегівського району Закарпатської області , знаходиться адміністративна будівля – робоче місце старости Чомського старостинського округу.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Берегівського міського голову Золтана Бабяка .

Міський голова

Золтан БАБЯК

2. melléklet

A kutatásban felhasznált kérdőív

A kérdőíves felmérés Sass Enikő (2019) kutatása alapján készült.

KÉRDŐÍV

1. Neme

- a) nő
- b) férfi

2. Kora

- a) 20-29 éves
- b) 30-39 éves
- c) 40-49 éves
- d) 50-59 éves
- e) 60 év feletti

3. Iskolai végzettsége

- a) általános
- b) szakiskola
- c) középiskola
- d) felsőfokú
- e) egyéb

4. Milyen nyelve(ke)n beszél anyanyelvén kívül?

5. Gazdasági tevékenysége

- a) aktív kereső
- b) munkanélküli
- c) diák
- d) nyugdíjas

6. Családi állapota

- a) házas
- b) hajadon/nőtlen
- c) élettársi viszonyban élő
- d) elvált
- e) özvegy

7. Milyen nemzetiségűnek vallja magát?

- a) Magyar
- b) Ukrán
- c)

8. Ön szerint milyen turisztikai látnivalói, vonzerői vannak településének?

a) kedvező helyi éghajlat	m) rendszeresen megrendezett fesztivál,
b) a vonzó táj	n) kulturális rendezvény
c) túrázási lehetőség	o) helyi ételek, italok
d) panoráma, falukép	p) mezőgazdasági ünnepek (szüret stb.)
e) különleges természeti értékek	r) sportversenyek
f) műemlékek, emlékhelyek, régészeti lelőhelyek	s) köztéri alkotások (szobrok, emléktáblák, emlékművek stb.)
g) koncertek	t) horgászat, vadászat
h) népi hagyományok	u) lovaglási lehetőség
i) kézművesség	v) kerékpározás
k) múzeum, kiállítás	z) egyéb
l) vallási ünnepek	

9. Meg tudná nevezni konkrétan a település turisztikai vonzerőit?

10. Rendeznek településén fesztiválokat vagy egyéb kulturális rendezvényeket?

- a) Igen
- b) Nem

11. Ha igen, nevezze meg:

12. Hány éve foglalkozik falusi turizmussal, vendéglátással? éve

13. A Beregszászi kistérség melyik településén foglalkozik falusi turizmussal?

- a) Bene
- b) Mezővári
- c) Mezőgecse
- d) Csetfalva
- e) Nagyborzsova
- f) Nagymuzsaly
- g) Gát
- h) Jánosi
- i) Oroszi
- k)

14. Milyen a vendégház típusa?

- a) hagyományos parasztház
- b) átépített parasztház
- c) kockaház
- d) kétszintes lakóház
- e) egyedi típusú lakóház
- f) egyéb:

15. Rendelkezik-e a vendégház turisztikai minősítési rendszerben elért fokozattal?

- a) 1 napraforgós
- b) 2 napraforgós
- c) 3 napraforgós
- d) 4 napraforgós
- e) még nincs minősítve

16. Reklámozza-e a vendégházat, vendégfogadást valamilyen közösségi oldalon?

- a) igen (hol:)
- b) nem

17. Ki szervezi a falusi turizmust a településén?

- a) helyi szervező
- b) önállóan szervezem
- c) járási vagy megyei turisztikai szervezet
- d) egyéb

18. A jövedelmének körülbelül hány százalékát tette ki a falusi turizmussal való foglalkozás?

- a) 100%
- b) 70%
- c) 50%
- d) 30%
- e) kevesebb mint 20%

19. Van-e a családnak a falusi turizmuson kívüli mellékjövedelme?

- a) van
- b) nincs

20. Miért kezdett el falusi vendéglátással foglalkozni?

- a) jövedelmezőnek látszott
- b) kényszerből
- c) jó tapasztalatokat hallott róla
- d) kiegészítő jövedelmet ad
- e) kihasználatlan szobák stb.
- f) egyéb

21. Milyen ellátást kínál a vendégeinek a szálláson kívül?

- a) csak reggelit
- b) félpanzió (reggeli és vacsora)
- c) félpanzió + uzsonnacsomag
- d) teljes ellátás
- e) nincs étkeztetés, csak szállás

22. A szállásadás és az étkeztetésen kívül milyen szolgáltatást nyújtott még a vendégeknek?

- a) idegenvezetés
- b) segítség a bevásárlásban
- c) fordítás ukrán nyelvről
- d) nem kértek

23. Vett-e részt vendéglátási továbbképzésen?

- a) igen
- b) nem

24. Voltak-e 2020 től belföldi (Ukrajna más vidékeiről) vendégei?

- a) igen
- b) nem

25. Voltak-e 2020-tól külföldi vendégei?

- a) voltak (honnan:)
- b) nem voltak

26. Milyennek értékeli a 2019-es (COVID-járvány előtti) évet a falusi turizmus (turistaforgalmi és bevételi) szempontjából?

- a) kitűnőnek
- b) jónak
- c) közepesnek, elégségesnek
- d) a vártnál sokkal gyengébbnek
- e) katasztrófálisnak

27. Milyennek értékeli 2019-től napjainkig (COVID-járvány, háborús időszak) a falusi turizmus helyzetét a kistérségben?

- a) kitűnőnek
- b) jónak
- c) közepesnek, elégségesnek
- d) a vártnál sokkal gyengébbnek
- e) katasztrófálisnak

28. Ön szerint milyen hatással volt a koronavírus és a háború a falusi turizmusra a kistérségben?

- a) csökkent a turisták száma
- a) nem érkeznek turisták
- b) csak belföldi turisták érkeznek
- c) csak belföldi turisták érkeznek, de nem veszik igénybe a falusi turizmust
- d) semmilyen hatással nem voltak

29. Ön szerint milyen irányba változott a falusi turizmus 2019-óta?

- a) pozitív irányba
- b) fokozatosan romlott, de van remény a megújulására
- c) már nem érdemes falusi turizmussal foglalkozni
- d) megszűnt a falusi turizmus

30. Ön szerint miben változott a falusi turizmus 2019-óta? (Kérem, fejtse ki)

31. Mire számít, hogy fog alakulni a falusi turizmus jövője a kistérségben?

- a) újraéled
- b) visszafejlődik
- c) nem lesz változás
- d) eltűnik
- e) saját vélemény

32. Ön szerint mire lenne elsősorban szükség (2-3 pontban), hogy a falusi turizmus újraéledjen a Beregszászi kistérségben?

3. melléklet

Mélyinterjú kérdések

- 1.** Mit gondol, milyen szerepet tölt be a falusi turizmus a Beregszászi kistérségben?
- 2.** Mióta foglalkozik falusi turizmussal és miért kezdte el?
- 3.** 2019-ben a koronavírus előtt hogyan szervezték meg a falusi turizmust?
- 4.** Reklámozták e magukat esetleg valahol?
- 5.** Milyen volt a 2019-es év a falusi turizmus szempontjából? (turistaforgalom, rendezvények és gazdasági szempontokból)
- 6.** Miben változott a falusi turizmus a koronavírus alatt? (2020-2021)
- 7.** A koronavírus után volt-e látható jele a javulásnak a falusi turizmusban?
- 8.** Milyennek gondolja a falusi turizmust a háború kitörése után? (2022-2023)
- 9.** Mit gondol milyen károkat okozott a háború a falusi turizmusban?
- 10.** Lát arra esélyt, hogy a háború alatt lesznek esetleg turisták?
- 11.** Milyen jövőképet lát a falusi turizmusterén?
- 12.** A koronavírus és a háború előtt a falusi turizmus egy növekvő ága volt a turizmusnak. Mit gondol, mennyiben lenne más a helyzete a falusi turizmusnak, most ha nem lett volna koronavírus és háború?

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. Izsák Tibornak, hogy a szakdolgozatom elkészítésében segítő kezet, tanácsokat és támaszt nyújtott a szakdolgozatom elkészítése során. Útmutatásával sokban hozzájárult a szakdolgozatom elkészítéséhez. Köszönöm, hogy mindvégig mellettem és segítségemre volt, bármilyen kérdésem volt mindig fordulhattam hozzá. Hálás vagyok építő jellegű kritikáiért, melyek hasznosak voltak a munkám megírása megírásakor.

Köszönettel és hálával tartozom a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékének, a tanároknak és az egész II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolának. Köszönöm azoknak, akik kitöltötték a kérdőívet. Köszönöm a mélyinterjú résztvevőinek: Mester Andrásnak, Halász Lászlónak, Szuhán Andrásnak és Csizmár Saroltának. Köszönöm a családomnak és barátaimnak hogy támogattak. Hálás vagyok, hiszen nélkülük nem készült volna el a szakdolgozatom.

Köszönöm mindenkinek!

NYILATKOZAT

Alulírott, Fodor Cintia turizmus szakos hallgató, kijelentem, hogy a szakdolgozatom a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a Földtudományi és Turizmus tanszéken készítettem, turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy a dolgozatot más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat (szakirodalom, táblázatok, szoftverek stb.) használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

ID перевірки:
1015149523

Дата перевірки:
19.05.2023 20:07:09 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
21.05.2023 13:13:28 CEST

ID користувача:
100011756

Назва документа: **ФОДОР ЦІНТІЯ ШАНДОРІВНА**

Кількість сторінок: 78 Кількість слів: 16501 Кількість символів: 130756 Розмір файлу: 3.27 MB ID файлу: 1014830354

5.52% Схожість

Найбільша схожість: 1.61% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1007833358)

5.31% Джерела з Інтернету

483

Сторінка 80

3.12% Джерела з Бібліотеки

144

Сторінка 84

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел